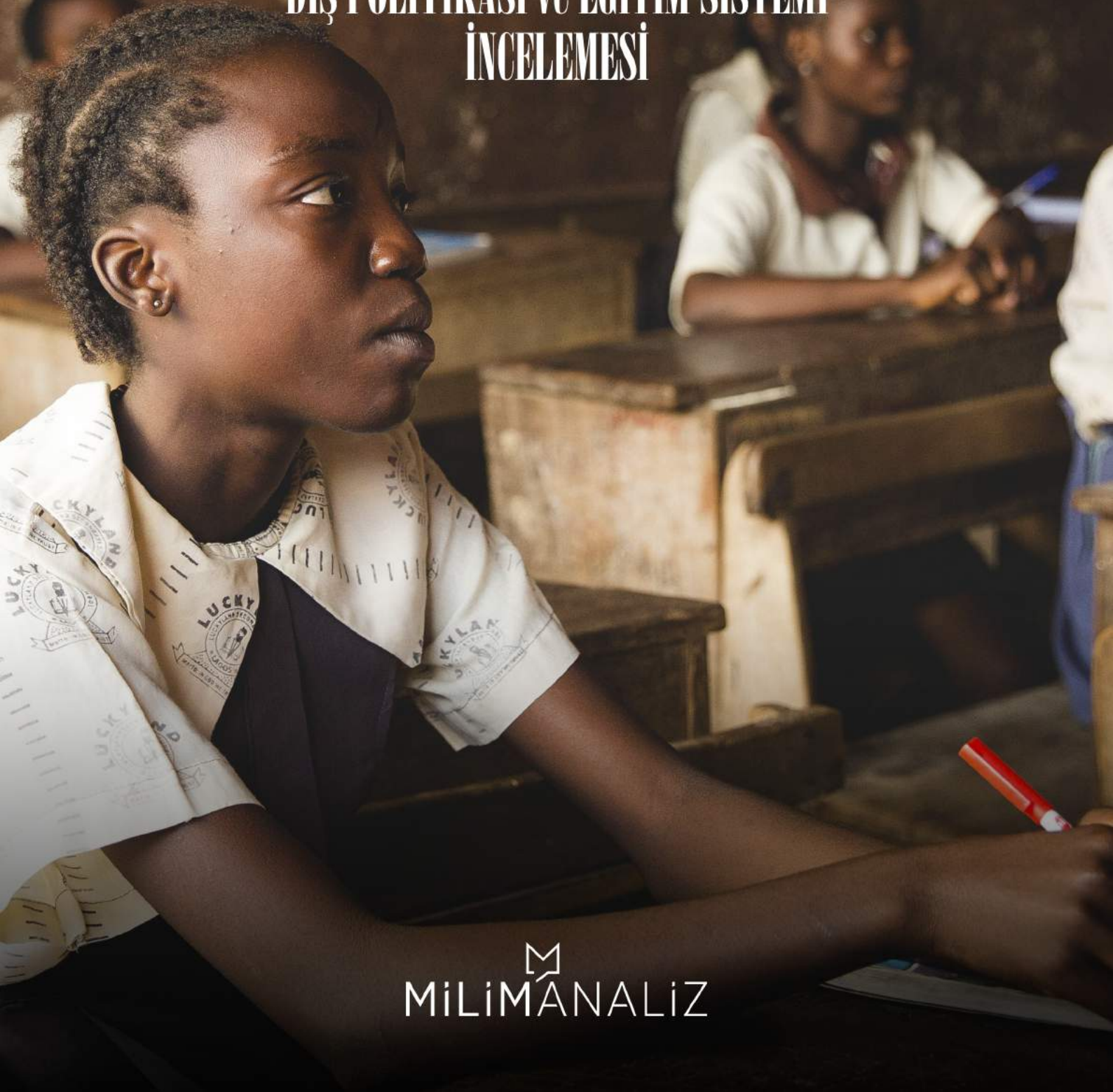

ENES GÜNEYLİ

Etioyopya

DIŞ POLİTİKASI ve EĞİTİM SİSTEMİ
İNCELEMESİ

M
MİLİMANALİZ

ETİYOPYA DIŞ POLİTİKASI VE EĞİTİM SİSTEMİ İNCELEMESİ

Enes GÜNEYLİ

2020

ÖZET

Dünyamız 21. Yüzyılın post-modern zamanında globalleşmenin etkisiyle hızlı değişimleri sahne olmaktadır. Bu baş döndürücü hızdaki değişimlerin mimarı olan küresel güçlerin bugün için değişimleri kurgularken kullandıkları birincil ve en etkili yol eğitimidir. Eğitim sadece hayatın belirli bir döneminde belirli mekânlarla sınırlandırılmış bir olgu olmayıp aksine hayatın her alanında ve her anında devam edegelen bir süreçtir. Bu nedenle toplumlara ve dahi zihinlere şekil vermek isteyen devletler ve devlet üstü kuruluşlar, birlikler ve organizasyonlar eğitimin uluslararası ilişkilerde uzun vadede çok etkili bir yumuşak güç olduğunu kabul etmişlerdir. AB, OECD, BM, DB gibi devlet üstü kuruluşların yanı sıra Canadian International Development Research Centre (IDRC), U.S. Agency for International Development gibi ulusal ajansalar ve Ford, Rockefeller gibi özel kuruluşlar da eğitim üzerine ciddi araştırmalar yapmakta ve eğitim raporları için büyük miktarda bütçeler ayırmaktadır. Araştırma, Etiyopya'nın genel ülke tanıtımıyla birlikte eğitim sisteminin detaylı olarak incelenmesi ve bunun yanısıra Türkiye eğitim sistemi ile karşılaştırarak değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bir ülkenin eğitim sistemini değerlendirmek için ülkeyi bir bütün olarak ele almak gerekliliği göz önünde bulundurulduğunda, çalışmada Etiyopya ile ilgili coğrafi, ekonomik ve demografik bilgilere, tarihsel sürece ilişkin bilgilere, devlet teşkilat yapısını ifade eden bilgilere, genel siyasi durumunu ve sosyal yaşantıyı yansıtan bilgilere detaylı olarak yer verilmiştir. Ülke ile ilgili detaylı açıklamalar sonrasında Etiyopya eğitim sisteminin genel yapısı, eğitim politikaları, eğitim örgütlenmesi, kademelere göre eğitim süreçleri ve müfredat bilgileri hakkında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Araştırmada genç nüfus oranı oldukça fazla olan Etiyopya'da, gençler arasında eğitime rağbetin ilköğretim sonrası ortaöğretim sürecine geçiş ile azaldığı ve sonrasında eğitime devam etme oranının keskin bir şekilde düştüğü bilgilerine ulaşılmıştır. Sanayileşmenin yükselişe geçmesi ülkedeki nitelikli iş gücüne olan ihtiyacı artırdığı için mesleki ve teknik eğitim alanına yöneliş olduğu bilgisi dikkati çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etiyopya, Eğitim, Karşılaştırma, Sistem

A REVIEW OF ETHIOPIA FOREIGN POLICY AND EDUCATION SYSTEM

Enes GÜNEYLİ

2020

ABSTRACT

Our world witnesses rapid changes in the post-modern period of the 21st century with the effect of globalization. The primary and most effective way used by the global powers, who are the architects of these dizzying changes, to construct changes for today is education. Education is not only a phenomenon limited to specific places in a certain period of life, but a process that continues in every area and every moment of life. For this reason, states and supra-state organizations, associations and organizations that want to shape societies and even minds have accepted that education is a very effective soft power in international relations in the long run. In addition to the governmental organizations such as the EU, OECD, UN, DB, Canadian International Development Research Center (IDRC), U.S. National agencies such as Agency for International Development and private organizations such as Ford and Rockefeller also do serious research on education and allocate large budgets for educational reports. Research, examining in detail the education system throughout the country with Ethiopia's promotion and evaluation as well as Turkey aims at comparing the education system. Considering the necessity of considering the country as a whole in order to evaluate the education system of a country, in the study, the geographical, economic and demographic information about Ethiopia, information about the historical process, information expressing the state organization structure, information reflecting the general political situation and social life. It is included. After detailed explanations about the country, the general structure of the Ethiopian education system, educational policies, educational organization, educational processes according to levels and curriculum information were evaluated. In the study, it was found that in Ethiopia, where the rate of young population is quite high, the demand for education among young people decreased with the transition to secondary education after primary education, and then the rate of continuing education decreased sharply. It is noteworthy that there is a tendency towards vocational and technical education as industrialization has increased the need for qualified workforce in the country.

Keywords: Ethiopia, Education, Comparison, System

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	viii
BÖLÜM I ÜLKEYE GENEL BAKIŞ	1
1.1. Genel Bilgiler.....	1
1.2. Demografik Bilgiler.....	2
1.3. Tarihsel Gelişimi	5
1.4. Devlet Teşkilatı	6
1.4.1 Bakanlıklar	7
1.5. Genel Siyasi Durum ve Dış Politika.....	8
1.6. Ekonomik Durum.....	10
1.7. Sosyal Yaşantı.....	11
BÖLÜM II ETİYOPYA EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI	12
2.1. Okuma Yazma Oranı	12
2.2. Kayıt ve Okula Başlama Yaşı	12
2.3. Etiyopya’da Eğitimin Geçmişi ve Genel Politika.....	13
2.4. Öğrenci Sayıları.....	13
BÖLÜM III ETİYOPYA EĞİTİM SİSTEMİ KADEMELERİ	15
3.1. Okulöncesi.....	15
3.2. İlkokul	17
3.3. Ortaöğretim.....	19
3.4. Kademler Arası Geçiş.....	21
3.5. Okul Türleri	23
3.6. Eğitim Yönetimi ve Örgütlenmesi.....	23
3.7. Müfredat	24
3.7.1 Anaokul Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları	26
3.7.2 İlkokul Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları	26
3.7.3 Ortaöğretim Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları	29
3.8. Etiyopya’daki Uluslararası Özel Okullar.....	30
3.9. Yükseköğretim.....	31
BÖLÜM IV SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	32
KAYNAKÇA	36
EKLER.....	37

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 1: Etiyopya'nın Dünya'daki genel görünümü.....1
- Şekil 2: Etiyopya'nın başkenti, Addis Ababa şehir manzarası görselleri.....4
- Şekil 3: Etiyopya'nın eyaletleri ve komşu ülkelerini gösteren harita.....5

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Etiyopya Nüfus Projeksiyonu.....	2
Tablo 1.2: 2018-2019 Eğitim Yılı Kademe Bazlı Öğrenci Sayıları.....	14
Tablo 1.3: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Okulöncesi Öğrenci Sayıları.....	15
Tablo 1.4: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Okulöncesi Okuma Oranı.....	16
Tablo 1.5: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim 1. Sınıf Öğrenci Sayıları.....	17
Tablo 1.6: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim Öğrenci Sayıları.....	17
Tablo 1.7: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim Okuma Oranı.....	18
Tablo 1.8: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Ortaöğretim Öğrenci Sayıları.....	19
Tablo 1.9: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Ortaöğretim Okuma Oranı.....	20
Tablo 2.1: Etiyopya’da Kademeler Arası Geçiş.....	22
Tablo 2.2: Etiyopya Eğitim Bakanlığı Hiyerarşik Yapılanması.....	25
Tablo 3.1: İlköğretim 1-4 Sınıfları Ders Çizelgesi.....	27
Tablo 3.2: İlköğretim 5-8 Sınıfları Ders Çizelgesi.....	28
Tablo 3.3: Ortaöğretim 9-10 Sınıfları Ders Çizelgesi.....	29
Tablo 3.4: Ortaöğretim 11.-12. Sınıflarının dersleri.....	30
Tablo 3.5: Ortaöğretim 11-12 sınıflarının haftalık ders çizelgesi.....	31

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
AU	African Union / Afrika Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
TFTA	Tripartite Free Trade Area / Üçlü Serbest Ticaret Alanı
EAC	East African Community / Doğu Afrika Topluluğu
GSYİH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
DAG	Ethiopian Democratic Action Group/ Etiyopya Demokratik Eylem Grubu
TGE	Transitional Government of Ethiopia/ Etiyopya Geçici Hükümeti
TNG	Transitional National Government / Geçici Ulusal Hükümet
TPLF	Tigray People's Liberation Front / Tigray Halk Kurtuluş Cephesi
UIC	Union of Islamic Courts / İslam Mahkemeleri Birliği
UNDP	United Nations Development Programme/ BM Kalkınma Programı
UNECA	United Nation Economic Commission for Africa / Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu
USD	ABD Doları
WPE	Workers Party of Ethiopia / Etiyopya İşçi Partisi

BÖLÜM I ÜLKEYE GENEL BAKIŞ

1.1. Genel Bilgiler

Şekil 1: Etiyopya'nın Dünya'daki Genel Görünümü

Resmi Adı: Federal Demokratik Etiyopya Cumhuriyeti

Bayrak:

Başkent: Addis Ababa

Yer: Etiyopya, Afrika'nın kuzey kesiminde, 'Afrika Boynuzu' olarak bilinir. Cibuti ve Somali ile doğu, Eritre, kuzeyde Sudan, batıda Kenya ve güneyde Kenya ile sınırlandırılmıştır.

Alan: 1.14 milyon Km²

Tarıma Elverişli Alan: % 45

Sulanabilir Alan: 10 milyon hektar **Sulanan Topraklar:** Yaklaşık% 3

1.2. Demografik Bilgiler

Tablo 1.1: Etiyopya Nüfus Projeksiyonu

Yaş Aralığı	Erkek	Kadın	Toplam	Büyüme Erkek%	Büyüme Kadın%	Büyüme Toplam
< 4 Yaş	5,560,804	5,393,688	10,956,492	0.51	0.65	0.58
4-6 Yaş	3,863,471	3,771,952	7,635,423	0.29	0.56	0.42
7-10 Yaş	4,745,162	4,644,092	9,389,254	0.02	0.38	0.19
11-14 Yaş	4,550,022	5,502,354	10,052,376	1.33	7.17	4.32
15-16 Yaş	2,161,498	2,096,265	4,257,762	2.21	2.12	2.17
17-18 Yaş	2,071,616	2,006,997	4,078,613	2.88	2.52	2.70
19-21 Yaş	2,924,834	2,839,021	5,763,855	4.25	3.32	3.79
< 21 Yaş	20,346,907	20,748,010	41,094,917	5.16	5.70	5.43
TOPLAM	46,224,313	47,004,379	93,228,692	2.87	3.76	3.32

- Kırsal nüfus: 66.8 milyon
- Kentsel nüfus: 13,2 milyon
- Nüfus artış hızı: yılda% 2.73
- Nüfus yoğunluğu: 66.5: 1 Km²
- Ortalama Yaşam Süresi
 - Erkek: 53.42 yıl
 - Kadın: 55.42 yıl
- Yaş Yapısı (yüzde olarak)
 - 0-14: 42.8%
 - 15-19: % 10,5
 - 20-49: % 37,4
 - 50-59: % 4,9
 - 60 ve üzeri: % 4.4

- **Çalışma Çağındaki Nüfus** (% olarak)
 - Kentsel: % 54.7
 - Kırsal: % 50.6

- **Diller:** Dört büyük dil ailesinden oluşan yaklaşık 80 dil konuşulmaktadır.

- **Resmi Dil:**
 - Amharca
 - İngilizce, özellikle bankacılık ve sigorta şirketlerinde ticari işlemlerde yaygın şekilde konuşulmaktadır. Orta ve yükseköğretim kurumlarında da eğitim-öğretim dilidir.

- **Etnik Gruplar:**
 - Oromo %34.5
 - Tigre %6.1,
 - Amhara %26.9
 - Somali %6.2,
 - Sidama %4,
 - Gurage %2.5,
 - Wolaita %2.3,
 - Afar %1.7,
 - diğer etnik gruplar %3

- **Baskın Dinler:** Hıristiyanlık ve İslam

- **Devlet Şekli:** Federal, Federal Hükümet, Dokuz Bölge Devleti ve iki ayrı şehir yönetimi (Addis Ababa ve Harar)

- **Ulusal Yasama Organları:** Çift kanatlı parlamento; Halkların Temsilcileri Meclisi ve Federal Meclis.

- **Seçim Süresi:** Beş yılda bir.

- **Rakım:** Kuzeydeki Ras Dashen'de doğudaki Dallol Depresyonunda deniz seviyesinden 148 metre aşağıda, deniz seviyesinden 4620 metreye kadar değişir.

- **İklim:** Yayılada ılık, alçak alanda sıcaktır. Sıcaklık 20oC ila 30oC arasında değişir. Yağış miktarı yılda 200 mm'den 2000 mm'ye kadar değişir.
- **Takvim:** Etiyopya, Miladi takvimi 8 yıl geriden takip eden kendi takvimini kullanmaktadır.
- **Yaęmurlu Mevsimler:** Etiyopya Haziran, Temmuz ve Aęustos aylarında yoğun yağış alır; Şubat ve Mart ayında yağış azalır.
- **Para Birimi:**
 - Para Birimi: Birr
 - 1 Birr = 0,42 \$
 - Para birimleri: 1, 5, 10, 50 ve 100Birr.
 - Bakır paralar: 1,5,10,25 ve 50 sent¹

Şekil 2: Etiyopya'nın başkenti, Addis Ababa şehir manzarası görselleri

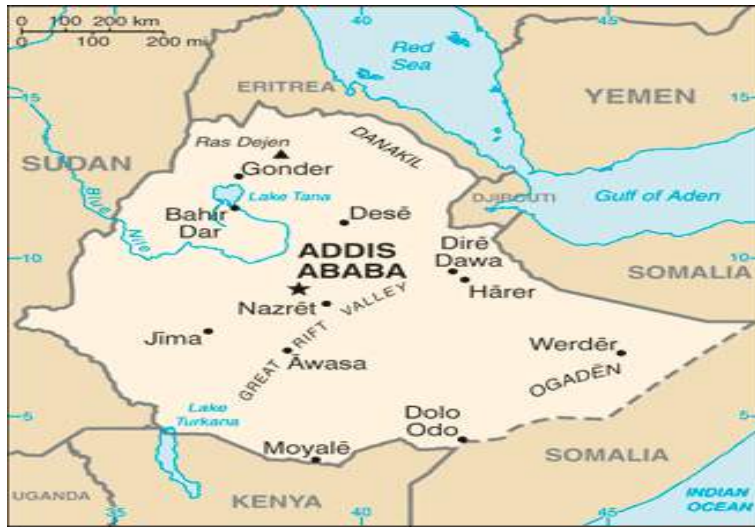
¹ Ethiopian Investment Agency publication

1.3. Tarihsel Gelişimi

Etiyopya, M.Ö. 100. Yııldan başlayıp M.S. 11. Yüzyıla kadar varlığını koruyan Aksum İmparatorluğu mirasını taşıyan bir ülkedir. Eritre, Etiyopya, Güney Suudi Arabistan, Yemen ve Sudan'ı içine alan bu imparatorluğun başkenti bugün Etiyopya sınırları içerisindeki Aksum şehridir. M.S 4. YY'dan itibaren Kıpti Hristiyanlık ülkeye yayılmaya başlamıştır. İslamiyet döneminde de Habeşistan Hicreti ile birlikte Müslümanlar bu topraklarda var olmaya başlamışlardır. 13. YY'dan itibaren Adal Sultanlığı ile Müslümanlar bu topraklarda otoriteyi ele almayı başarmışlardır. 15. YY'dan itibaren ülkeye girmeye başlayan Portekizliler ile birlikte ülkede siyasi denge değişmeye, Kuzeydeki Hristiyan Krallığı güçlenmeye başlamıştır. 1543'de Tana Gölü yakınlarında gerçekleşen savaşta İmam Ahmed'in ölümü ile Müslümanlar ülkede siyasi gücünü yitirmişlerdir. Daha sonra başa geçen Hristiyan İmparatorlar ülkeyi 1974'deki Sovyet destekli darbeye kadar yönettiler.

II. Dünya Savaşı sırasında ülke tarihinde ilk kez işgale uğramıştır. Mussolini güçleri tarafından yapılan bu işgalin tarihsel arka planında ise Adwa Zaferi olarak bilinen 1 Mart 1896'da Etiyopya halkının İtalyan birliklerini yenerek bağımsızlıklarını korumuş olmaları yatmaktadır. Etiyopya halkı beş yıllık İtalyan işgali haricinde işgal altında bulunmamış, bağımsızlığını korumuştur. Bu nedenle halen Etiyopya kimliğinden gurur duyan ve bunu muhafaza etmeye çalışan bir halktır. 1974'de yapılan darbe sonrası 1991 yılına kadar Sovyet destekli Dreg Cuntası ülkeyi komünizm ile yönetmeye çalışmıştır. Sovyetlerin dağılmasının ardından ülke Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti adıyla siyasi olarak yeniden yapılanmıştır.

Şekil 3: Etiyopya'nın eyaletleri ve komşu ülkelerini gösteren harita

1.4. Devlet Teşkilatı

Etiyopya laikliği anayasal düzeyde ilke edinmiş bir devlettir.² Ülkenin başkenti Addis Ababa'dır. Etiyopya Anayasası Madde 45'e göre Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti parlamenter hükümet sistemine sahiptir. Federal bir devlet yapısına sahip olan ülke aşağıda belirtilen 9 eyaletten oluşmaktadır:

- Tigray Eyaleti
- Afar Eyaleti
- Amhara Eyaleti
- Oromia Eyaleti
- Somalia Eyaleti
- Benshangul/Gumuz Eyaleti
- Güney Halkları ve Milletleri Eyaleti
- Gambela Halkları Eyaleti
- Harari Halkı Eyaleti³

Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti, Federal Hükümet ve Eyaletlerden oluşmaktadır. Anayasa; yasama, yürütme ve yargı erklerinin Federal Hükümetin ve Eyaletlerin elinde olduğunu kabul etmiştir. Federal düzeyde çift kanatlı yasama organı vardır; Federal Meclis (The House of The Federaiton) ve Halkın Temsilcileri Meclisi. Federal Hükümet otoritesinin en yüksek organı Halkın Temsilcileri Meclisi (The House of Peoples' Representatives)'dir, temsilciler halka karşı sorumludur. Eyalet otoritesinin en yüksek organı ise Eyalet Konseyi (The State Council)'dir. Eyalet Devletleri (The States), Federal Anayasaya ve hukukun üstünlüğü (rule of law) ilkesine göre eyaletleri yönetirler. Eyalet Devletleri Anayasanın kendilerine bıraktığı alanlarda kanun çıkarma yetkisine sahiptir. Cumhurbaşkanı Federal Demokratik Etiyopya Devlet Başkanıdır⁶ Cumhurbaşkanı'nın görev süresi altı yıldır ve hiç kimse iki dönemden fazla Cumhurbaşkanı seçilemez. Federal Hükümetin en yüksek yürütme organı Başbakan ve Bakanlar Kuruludur. Başbakan ve Bakanlar Kurulu Halkın Temsilcileri Meclisi'ne karşı sorumludurlar. Bakanlar kurulunun Federal bütçeyi hazırlama, ülkenin dış politikasını belirleme gibi görevlerinin yanı sıra OHAL ilan etme gibi yetkileri de vardır.

² Federal Demokratik Etiyopya Cumhuriyeti Anayasası md. 11

³ Federal Demokratik Etiyopya Cumhuriyeti Anayasası md. 47

1.4.1. Bakanlıklar

Etiyopya Federal Hükümeti Bakanlar Kurulu içerisinde 13 bakanlık yer almaktadır. Bu bakanlıklar;

- Ticaret Bakanlığı
- Madenler Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Sanayi Bakanlığı
- Eğitim Bakanlığı
- Adalet Bakanlığı
- Sivil Hizmet Bakanlığı
- Dışişleri Bakanlığı
- Maliye Bakanlığı ve Ekonomik İşbirliği
- İletişim ve Bilişim Teknolojileri Bakanlığı
- FDRE Milli Savunma Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Federal İlişkiler Bakanlığı
- Federal Micro ve Küçük İşletme Bakanlığı
- Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı
- Su, Sulama ve Enerji Bakanlığı
- Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı
- Ulaşım ve İletişim Bakanlığı

Bununla birlikte ülkede yer alan ajans ve diğer kamu kuruluşları şunlardır;

- Devlet Evi Ajansı
- Ulusal Muayene Kuruluşu
- Ethio BİT Köyü
- Etiyopya E-Hizmet
- Etiyopyalı Eşleme Ajansı
- Etiyopya Yönetim Enstitüsü
- Kamu Alımları ve Mülkiyet Bertaraf Hizmeti
- Kamu Görevlilerinin Sosyal Güvenlik Kurumu
- Etiyopya Ulusal Arşivler ve Kütüphane Ajansı
- Etiyopya Federal Polis Komisyonu

- Etiyopya Çevre Koruma Kurumu
- Kamu Alımları ve Mülkiyet İdaresi Ajansı
- Federal Demokratik Etiyopya Federasyonu
- Belgeler Kimlik Doğrulama ve Kayıt Ofisi
- Etiyopya'da Rönesans Barajı Projesi
- Hükümet İletişim Ofisi
- Özel Kuruluşlar Çalışanları Sosyal Güvenlik Kurumu

1.5. Genel Siyasi Durum ve Dış Politika

Ülke yönetimi genel olarak Hristiyanların elinde bulunmaktadır. Müslümanlar genellikle ticaretle uğraşmaktadırlar. Ülkede Müslümanlar ile Hristiyanlar arasında görünürde herhangi bir sorun ve ayırım bulunmamaktadır. Aynı mahallede, aynı apartmanlarda her iki dinin mensupları da yaşayabilmektedir. Dini kimliklerin ötesinde Etiyopya ortak kültürüne sahip olarak bir üst kimlik mevcuttur. Etiyopya halkı dinsel ve mezhepsel farklılıkları bir tarafa bırakarak ortak bir kimlikte buluşmayı başarmıştır. Buna rağmen bürokratik işlemlerde Hristiyanlara pozitif ayrımcılık yapıldığı görülmektedir. Camii yapmak için geçen bürokratik süreçler neredeyse beş yıldan uzun sürebilirken, kilise yapılması için aylar yetebilmektedir. Ülke siyasetinde ülkenin %6,1'ni oluşturan Tigrey Kabilesi etkindir. Ülke genelinde büyük çapta siyasi sorunlar bulunmamaktadır. Devlet yapısının federal olarak örgütlenmesi, farklı etnik yapıların ve dillerin anayasal düzeyde kabul edilmesi ve korunması etnik kökenli muhtemel sorunların önüne geçmiştir. Ülkede geçen yıl şiddetli protesto gösterileri olmuş, OHAL ilan edilmesi ile ayaklanmalar bastırılmıştır. Protesto gösterilerinin nedeni ise Addis Ababa civarındaki tarım arazilerinin köylülerin elinden alınıp, bu topraklar üzerine sanayi kurulması olmuştur. Geneli Oromo Kabilesi üyesi olan bu toprak sahipleri topraklarının ellerinden alınması ve hükümet tarafından kendilerine vadeliden sözlerin yerine getirilmediğini iddia ederek fabrikalara saldırmış, birçok fabrikayı ateşe vermiş ve şiddet içerikli gösteriler yapmışlardır. Bu olaylar sırasında da bir Türk fabrikası da yanmıştır. OHAL ilanı ile gösteriler kolluk kuvvetleri tarafından sert biçimde bastırılmış, yaklaşık 500 civarında kişi hayatını kaybetmiştir. Halen zaman zaman şehrin kırsal kesimlerine doğru olaylar olabilmektedir.

Dış politikada da ülke, bazı komşuları ile sorunlar yaşamaktadır. Bunların başında Eritre ile yaşanan sorunlar gelmektedir. Eritre Hükümetinde de Tigrey'lerin etkin olduğu bilinmesine rağmen Eritre ile Etiyopya arasında husumet uzun yıllardır devam etmektedir. Yine son yıllarda ülkenin Mısır ile ilişkilerinde sorunlar olduğu bilinmektedir. Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar; Etiyopya'nın üye olduğu başlıca uluslararası kuruluşlar, UN, FAO, IAEA, IBRD, ICAO, ICRM, IDA, Interpol, IFRCs, IFC, IFAD, ILO, IOC, IOM, IMO, ITU, ITSO, ITUC, IPU, OPCW, PCA, UNCTAD, UNESCO, UNHCR, UNIDO, UPU, WCO, WFP, WFTU, WHO, IMF, ISO, ICRM, WIPO, WMO, UNWTO, G-24, G-77'dir. Etiyopya'nın üye olduğu bölgesel kuruluşlar ise, Afrika Birliği'ne (AfB) ek olarak, Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA), Cibuti, Kenya, Sudan, Güney Sudan, Somali ve Uganda'nın üye olduğu Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi (IGAD), Afrika, Karayip ve Pasifik Ülkeleri Grubu (ACP) ve Afrika Kalkınma Bankası'dır (AfDB). Etiyopya Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) nezdinde gözlemci ülke statüsüne sahip olup, DTÖ'yle üyelik müzakereleri devam etmektedir.

Türkiye - Etiyopya Siyasi İlişkileri

Etiyopya ile ilk diplomatik temaslarımız 1896 yılında Sultan II. Abdülhamid ve İmparator II. Menelik dönemlerinde heyet teatisi ile başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin 1912 yılında Harar'da açtığı Konsoloslukun ardından, Sahra-Altı Afrika'daki ilk yerleşik Büyükelçiliğimiz 1926 yılında Addis Ababa'da tesis edilmiştir. Etiyopya tarafı ülkemizde 1933 yılında açtığı Büyükelçiliğini 1984 yılında Komünist Derg rejimi sırasında kapatmış, 21 Nisan 2006 tarihinde yeniden açmıştır. Türkiye-Etiyopya ilişkileri hâlihazırda daha da geliştirilmeye açık bir şekilde olumlu yönde seyretmektedir. Hükümetimizin 2005'i Afrika yılı ilan etmesinin ardından Sayın Cumhurbaşkanımızın bu ülkeyi Başbakan iken iki kez ziyaret etmesi, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) Afrika'daki ilk ofisini 2005 yılında Addis Ababa'da açması, çeşitli düzeylerde gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretler ilişkilere ivme kazandıran unsurlar olmuştur. Bunun yanısıra, THY'nin 2006 Nisan ayında Addis Ababa'ya doğrudan seferlerini başlatması ve ülkemizden Etiyopya'ya yönelik yardım programlarının artarak sürmesi, sözkonusu ilişkilerin gelişmesinde önemli adımları teşkil etmiştir. Ayrıca Türkiye Maarif Vakfı'nın eğitim faaliyetleri etkili bir şekilde yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Etiyopya Hükümeti tarafından Çin ve Hindistan ile birlikte Etiyopya'nın üç stratejik ortağından biri olarak kabul edilmektedir ⁴.(

⁴ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı İki Ülke İlişkileri

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN, göreve başladıktan sonra Sahraaltı Afrika'ya ilk ikili ziyaretini 21-23 Ocak 2015 tarihlerinde Etiyopya'ya yapmışlardır. Ziyaret vesilesiyle ikili ve bölgesel konular kapsamlı şekilde ele alınmış ve iş forumu düzenlenmiştir. Dönemin Etiyopya Cumhurbaşkanı Mulatu Teshome Wirtu, 6-10 Şubat 2017 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyarette bulunmuş, 10-11 Ekim 2018 tarihlerinde de İstanbul'da düzenlenen II. Afrika Ekonomi ve İş Forumu'na iştirak etmiş, Sayın Cumhurbaşkanımız ile birlikte Forum'un açılışını gerçekleştirmişlerdir. 2003 yılında Etiyopya'da yatırım yapan Türk firması sayısı sadece 1, istihdam edilen kişi sayısı 5 iken, 2019 yılında yaklaşık 200 Türk firmasıyla işadamlarımız Etiyopya'daki en büyük özel sektör işvereni konumuna yükselmiştir. Doğrudan dış yatırımlarımızın toplam tutarı 2 milyar ABD Doları civarındadır. Şirketlerimizce halihazırda yaklaşık 20 bin yerel personele istihdam sağlanmaktadır. İki ülke arasında gelişen ilişkilerin bir diğer önemli göstergesi de, son yıllarda ticaret hacmimizde görülen hızlı büyümedir. 2000 yılında yaklaşık 27 milyon ABD Doları olan ticaret hacmimiz, 2018 yılında 355,514 milyon ABD Doları'na yükselmiştir. Bu sayı 2019 yılında 405,8 milyon ABD Doları olmuştur. (Türkiye Dışişleri Bakanlığı)

1.6. Ekonomik Durum

Etiyopya, bulunduğu stratejik konum, sahip olduğu genç işgücü ve büyük bir pazar olması nedeniyle, Afrika Kıtasının en dinamik ve en fazla doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeleri arasındadır. Son 14 yılda yıllık ortalama %11 büyüme oranı gerçekleştiren Etiyopya, dünyada en hızlı büyüyen ekonomilerden biri olmuştur. Bu süre zarfında Etiyopya'ya gelen doğrudan dış yatırımlar %46 oranında artmıştır. Ülke ekonomisinin liberalleşmesi Başbakan Abiy Ahmed Hükümetinin öncelikleri arasındadır. Devletin ekonomideki payı özel sektör lehine sürekli azalmaktadır. Etiyopya Hükümeti 2010-2015 mali yılları arasında beş yıllık kalkınma planı olan Birinci Kalkınma ve Dönüşüm Planını (Growth and Transformation Plan – GTP I) uygulamaya koymuştur. 2015 yılında sona eren 5 yıllık kalkınma planı sonucunda, Etiyopya ortalama %10,1 oranında büyümüştür. Tarım sektörü ortalama %6,6, sanayi sektörü %20 ve hizmetler sektörü %10,7 oranında büyümüştür. Müteakip 5 yılı kapsayacak kalkınma planı (GTP-II) ise Aralık 2015'te kabul edilmiştir. GTP-II ile tarım sektörünün ticarileştirilmesi sürecinin devam ettirilmesi, tarımda özel sektör yatırımının artırılması hedeflenmekle birlikte, anılan planla tarım odaklı ekonomiden endüstri ağırlıklı üretime geçilmesi ve üretim sektörünün GSMH içerisindeki payının önemli oranda artırılması beklenmektedir. Söz konusu plan döneminde Etiyopya ekonomisinin yılda %10 büyümesi öngörülmektedir.

Etiyopya ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayalıdır. Tarımsal üretim hava şartlarına bağlı olarak değişiklik arz etmektedir. Toplam 1,12 milyon kilometre kare olan ülke topraklarının % 45'i tarıma elverişli durumdadır. Genel ekonomik yapıda, imalat sektörü henüz yeterli paya sahip olmayıp, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmek için yoğun gayret sarf edilmektedir. Etiyopya sanayi alanında yerli ve yabancı yatırımları desteklemektedir. Hızlı sanayileşme konusunda istekli olan Etiyopya'nın farklı bölgelerinde sanayi parkları açılmaktadır. Etiyopya makamları, ülkenin gelişmesini sağlamak için IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşlarla yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Hükümet, bu iki uluslararası kuruluş tarafından tavsiye edilen çeşitli ekonomik ve mali reformları gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ekonomik ve ticari ilişkilerin en hızlı geliştiği ülkeler Çin, Hindistan, Türkiye, Ortadoğu ülkeleri ve komşu ülkelerdir. Etiyopya'nın dış ticareti, özellikle ithalatı hızlı bir gelişme göstermektedir. Ülke ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin çoğunu ithal etmektedir. Etiyopya'nın ihracatı 2018 yılında 2,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Etiyopya'nın en önemli ihraç ürünü kahvedir. Diğer önemli ihraç mallarını, yağlı tohumlar, baklagiller, deri ve deri ürünleri, et ve et ürünleri, meyve ve sebzeler, canlı hayvanlar, kesme çiçek, çad ve altın oluşturmaktadır. Etiyopya'nın ithalatı ise 2018 yılında 14,7 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir. Etiyopya'nın başlıca ithalat ürünlerini mineral yakıtlar, makineler, metal ve metalden ürünler, taşıtlar, elektrikli ürünler ve tahıllar oluşturmaktadır⁵. (Türkiye Dışişleri Bakanlığı)

1.7. Sosyal Yaşantı

Etiyopya farklı etnik grupları ve farklı dini grupları bünyesinde barındıran bir ülkedir. Ülkede Müslümanlar ile Hristiyanların sayıları birbirine oldukça yakındır. Buna rağmen şehirlerde Hristiyanlık etkisi görünürdür. Etiyopya halkı genel olarak dindardır, Müslümanlarda ve Hristiyanlarda dinlerine bağlılık, dini sembol ve motifleri öne çıkarma göze çarpmaktadır. Ülkede eğlence sektörü yaygınlaşmıştır. Özellikle başkent Addis Ababa'da alkol tüketimi ve fuhuş gözle görülür biçimde yaygındır. Hristiyanların bulunduğu bölgelerde alkol tüketimi yaygınken Müslüman bölgelerde de "çat" otu (Yemen otu) kullanımı oldukça yaygındır. Ülkede güvenlik açısından yabancılara yönelik bazı sorunlar bulunmaktadır. Özellikle başkentte yabancılara yönelik olarak gasp tehdidi mevcuttur. Bununla beraber hırsızlık vakaları da yaşanmaktadır.

⁵ Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı Etiyopya Ekonomik Durumu

BÖLÜM II

ETİYOPYA EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI

2.1. Okuma Yazma Oranı

Nüfusu hızla artan ülkede genç nüfus çoğunluğu oluşturmaktadır. Okullaşma oranının artması ile genç kuşakta okuma-yazma oranı artmıştır.

- 15 yaş üzeri Etiyopyalıların %48,93'ü (27,128,095 kişi) okuma yazma bilmektedir.
- Yetişkin erkek nüfusun %57.21'i (15,427,851 kişi) okuma-yazma bilirken 11,539,674 kişi okuma-yazma bilmemektedir.
- Yetişkin kadın nüfusun %41.09'u okuma-yazma bilirken, (11,700,244 kişi). 16,773,045 kişi okuma-yazma bilmemektedir.
- 15-24 yaş aralığındaki genç nüfusun %69,48'i okuma-yazma bilmektedir.
- Genç erkek nüfusun %71.13'ü, genç kadın nüfusun %67.81'i okuma-yazma bilmektedir.

2.2. Kayıt ve Okula Başlama Yaşı

Ülkedeki özel okullar ilkokula başlayacak çocukların anaokulu okumalarını kayıt için zorunlu koşul olarak belirtmektedirler. Anaokulu okumuş çocuklar burada okuma-yazma ve bazı dersleri görmekte ilkokula başladıklarında, anaokuluna gitmeyen yaşlıtlarına göre avantajlı olmaktadır. Devlet okullarında ilkokula başlayacak öğrenciler içinse anaokulu okumuş olma koşulu aranmamaktadır.

- Anaokuluna kayıt yaşı 3'tür ve anaokulu 3 yıldır.
- İkokula kayıt yaşı 7'dir ve ilkokul 4 yıldır.
- Ortaokul 4 yıldır.
- Lise 4 yıl olmakla beraber kendi içinde 2+2 şeklinde devam etmektedir. İlk 2 yıl lise müfredatı okutulup, son iki yıl üniversiteye hazırlık dersleri okutulmaktadır.
- Ülkede zorunlu eğitim ilköğretim (4+4) ile sınırlıdır. Fakat mevzuat açısından böyle olmasına rağmen pratikte ilköğretim ilk kademe (1-4) zorunlu tutulmaktadır.

2.3. Etiyopya’da Eğitimin Geçmişi ve Genel Politika

XX. Yüzyılın başlarında Etiyopya dünya genelinde eğitim açısından en geri kalmış ülkelerden biriydi. Okullaşma oranının azlığı kuşaklar boyunca devam edegelen bir sorun olmuştur. Yetişkin nüfusun okuma-yazma oranı %36’yı geçmemiştir. 1994 yılında eğitim alanında yapılan reformlar neticesinde okullaşma oranında ciddi artışlar meydana gelmiştir. Bugün ilkokula giden öğrenci oranı %90’dan fazladır.

İlkokul düzeyinde okullaşma sorunu bugün için çözülmüş görünse de ortaöğretim düzeyinde okullaşma oranı halen yeterli değildir. Öğrencilerin ortaöğretime devam etmemesinin önünde bazı başat faktörler bulunmaktadır;

- İlkokulu tamamlama oranının düşük olması ortaöğretim kademesinde okullaşma oranını düşürmektedir,
- Bölgesel şartlar kaynaklı sorunlar nedeniyle fırsat eşitliğinin sağlanamaması, çocuk işgücünün kullanılması,
- Öğrencilerin öğrenme başarısının oldukça düşük olması.

Birçoğu ekonomik sıkıntılar kaynaklı faktörler nedeniyle ülke genelinde ve özellikle kırsal bölgelerde eğitim ilkokul düzeyinde sınırlı kalmakta, ilkokulu dahi tamamlamadan öğrenciler eğitim hayatlarını sonlandırmaktadırlar. Etiyopya’da 1991 sonrası başlayan demokratik dönemle birlikte eğitim alanında da köklü değişiklikler yapılması hedeflenmiştir. 1994 yılında belirlenen Eğitim ve Öğretim Politikası’nın başlıca hedefleri şunlardır;

- Genel eğitimin ve ülkenin ve ekonominin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir mesleki eğitimin genişletilmesi ve erişilebilir kılınması,
- Eğitim kalitesinin iyileştirilmesi,
- Kızların ve kadınların eğitimine özel odaklanma,
- Yerel dillere geçiş yapmak dahil, eğitim yerel topluluklara eriştirilmesi için müfredat değişikliği yapılması,
- Okul yönetiminin kademeli olarak adem-i merkezileştirilerek toplulukların güçlü katılımını sağlamak.

Etiyopya eğitim sistemi özellikle ortaöğretim düzeyinde okullaşmanın önündeki birçok tehdit ile karşı karşıyadır. Bu durumu ortadan kaldırmak üzere Etiyopya Milli Eğitim Bakanlığı 2008 yılında Genel Eğitim Kalite Geliştirme Paketi’ni yürürlüğe koymuştur. Paketin öncelikli konu başlıkları ise şöyledir;

- Ulusal müfredatın gözden geçirilmesi ve güncellenmesi,
- Tüm derslerde ve konularda yeni müfredata göre ders kitaplarının hazırlanması,
- Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimin geliştirilmesi,
- Öğretmenlerin devam etmekte olan mesleki gelişim süreçlerinin güçlendirilmesi,
- Okul liderliğini ve yönetimini geliştirmek için başöğretmen kapasitesini geliştirme,
- Okul iyileştirme planlamasında okullar ve eğitim paydaşları için geliştirme (bu öge dört ana alana odaklanacaktır: öğretim-öğrenme süreci, öğretim liderliği ve yönetimi, elverişli ve çekici bir öğrenme ortamı ve topluluk katılımı)
- Bölgesel ve federal bakanlık yetkililerinin planlama ve bütçeleme becerilerini geliştirmeleri için eğitim verilmesi, Özellikle ilköğretim sonrası düzeylerde NLA testinin geliştirilmesi.

Etiyopya’da eğitim yapılanması halen istenilen seviyeye ulaşamamış olsa da bu yöndeki çabalar devam etmektedir. 1990’ların ortasında eğitimin ulusal bütçedeki payı çok düşük bir seviyede iken bugün Sahra Altı Afrika’nın en yüksek seviyelerine ulaşmıştır.

2.4. Öğrenci Sayıları

Tablo 1.2: 2018-2019 Eğitim Yılı Kademe Bazlı Öğrenci Sayıları

KAYIT TÜRÜ	E	K	T	E	K	T
OKULÖNCESİ	1,975,381	1,833,917	3,809,298	23.65	23.91	23.78
İLKÖĞRETİM	10,569,951	9,407,490	19,977,441	4.49	3.73	4.13
1.Kademe (1-4)	7,236,606	6,344,602	13,581,208	4.70	4.10	4.42
2.Kademe (5-8)	3,333,345	3,062,888	6,396,233	4.06	3.00	3.54
ORTAÖĞRETİM	1,276,046	1,145,117	2,421,163	7.36	9.19	8.21
1.Kademe (9-10)	998,734	910,044	1,908,778	6.53	8.09	7.26
2.Kademe (11-12)	277,312	235,073	512,385	10.66	14.06	12.16
ÖYO	126,320	85,413	211,733	0.35	14.94	5.10
TMEÖ	146,163	157,976	304,139	- 3.34	0.83	- 1.28
YÜKSEK ÖĞR.	552,536	277,751	830,287	11.84	18.96	13.98

Kademe bazlı öğrenci sayıları incelendiğinde öğrenci yoğunluğunun en fazla ilköğretim (primary) kademesinde olduğu, bu kademe de yoğunluğun 1-4 sınıfları (first cycle) arası olduğu görülmektedir.

BÖLÜM III

ETİYOPYA EĞİTİM SİSTEMİ KADEMELERİ

3.1. Okulöncesi

Okulöncesine kayıtlı öğrenci sayısı incelendiğinde, 2015-2016 eğitim yılında 3,809,298 öğrenci okulöncesi eğitimi almıştır. Bir önceki yıla göre ortalama büyüme oranı %23,78'dir. Okul öncesi eğitiminde Etiyopya'da üç çeşit okul öncesi eğitim modeli bulunmaktadır. İlk model çocuk yuvalarıdır ve genellikle sivil toplum kuruluşları, topluluklar, özel kuruluşlar ve inanç temelli kuruluşlar tarafından işletilmektedirler. İkinci model, akran eğitimi (child to child initiatives) şeklindeki yaygın eğitim modelidir. Üçüncü model ise yerel yönetimler tarafından en çok tercih edilen 'O' class modelidir. Bu modelde de çocukların 1. Sınıftan önce okul çevresine dahil olmaları ve oynayarak öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Ülkede okulöncesi eğitim zorunlu değildir fakat özel okullar okulöncesi eğitimi almış olmayı kayıt şartı olarak aramaktadırlar. Okulöncesi eğitimi 3 yaşında başlamakta ve öğrenciler okuma-yazma eğitimi, yabancı dil eğitimi ve bazı okul derslerini okulöncesinde görmektedirler.

Tablo 1.3: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Okulöncesi Öğrenci Sayıları

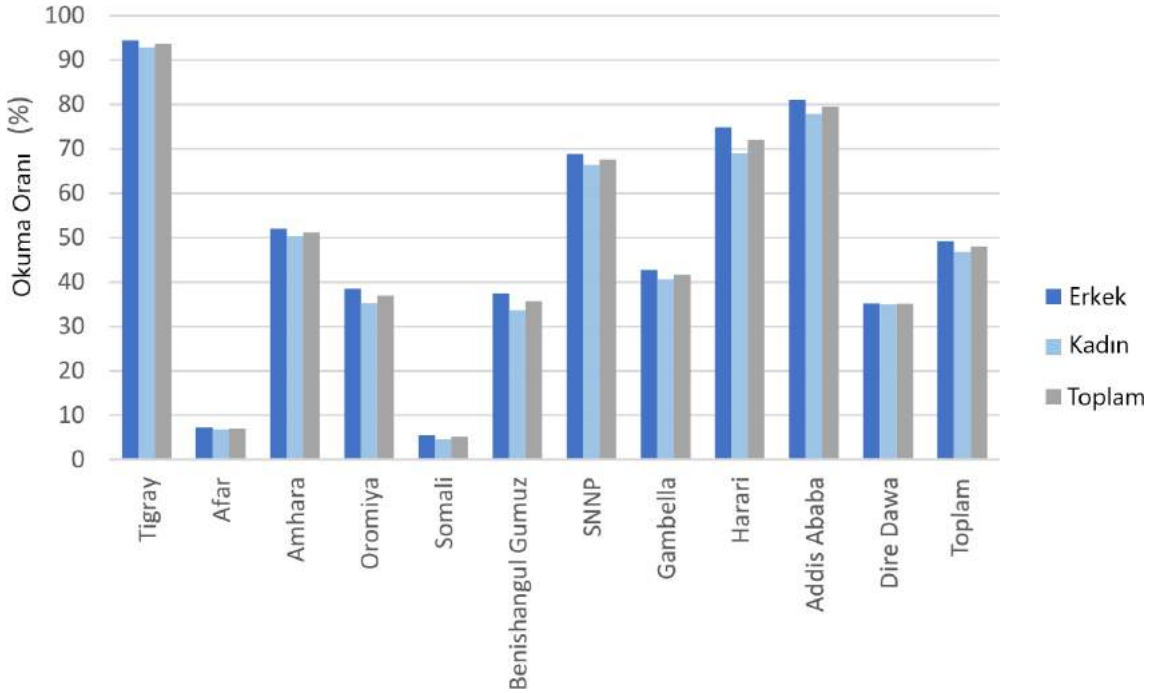
Bölge	Öğrenci Sayısı			4-6 Yaş Nüfusu			Okuma Oranı %		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tigray	185,135	177,123	362,258	196,209	190,685	386,894	94.4	92.9	93.6
Afar	4,967	4,421	9,388	68,257	64,617	132,875	7.3	6.8	7.1
Amhara	447,850	419,696	867,546	862,085	833,498	1,695,584	51.9	50.4	51.2
Oromiya	586,444	527,758	1,114,202	1,521,774	1,492,666	3,014,441	38.5	35.4	37.0
Somali	14,117	11,686	25,803	253,497	247,933	501,430	5.6	4.7	5.1
Benishangul Gumuz	16,177	14,038	30,215	43,164	41,694	84,858	37.5	33.7	35.6
SNNP	540,675	510,979	1,051,654	785,475	770,274	1,555,749	68.8	66.3	67.6
Gambella	6,538	6,053	12,591	15,327	14,904	30,231	42.7	40.6	41.6
Harari	6,095	5,368	11,463	8,142	7,777	15,919	74.9	69.0	72.0
Addis Ababa	72,695	69,563	142,258	89,634	89,370	179,004	81.1	77.8	79.5
Dire Dawa	7,015	6,494	13,509	19,906	18,533	38,440	35.2	35.0	35.1
Toplam	1,902,460	1,768,022	3,670,482	3,863,471	3,771,952	7,635,423	49.2	46.9	48.1

Bölge bazlı öğrenci sayıları incelendiğinde, Tigray bölgesi nüfusa oranla öğrenci sayısının en yüksek olduğu bölgedir.

Bölgede 4-6 yaş arası nüfusun %93,63'ü okulöncesi eğitimi almaktadır. Afar bölgesi ise bu oranın en düşük olduğu bölgedir. Bölgede 4-6 yaş arası nüfusun %7,1'i okulöncesi eğitimi almaktadır. Harar Bölgesinde ise bu oran %72'dir. Ülke genelinde ise bu oran %48,1'dir.

Tablo 1.4: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Okulöncesi Okuma Oranı

Tigray, Amhara, SNNP, Harar, Addis Ababa bölgeleri ülke ortalamasının üzerinde yer alırken; Afar, Oromiya, Somali, Benishangul Gumuz, Gambella ve Dire Dawa bölgeleri ülke ortalamasının altında yer almaktadır.

3.2. İlköğretim

Kademe bazlı öğrenci sayıları incelendiğinde, öğrenci yoğunluğunun en fazla olduğu kademe ilköğretimdir. 2011-2012 eğitim yılında ilköğretim 1-4 sınıflarını (first cycle) okuyan 11,425,055 öğrencinin, 2015-2016 eğitim yılında 6,396,233'ü 5-8 sınıflarına (second cycle) devam etmektedir. Bu durum 2011-2012 eğitim yılı baz alındığında, ilköğretim 1-4 sınıflarına başlayan öğrencilerin %55,98'inin 5-8 sınıflarına devam ettiğini göstermektedir. Öğrencilerin %44,98'inin de 1-4 sınıflarından sonra eğitime devam etmediği görülmektedir.

Tablo 1.5: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim 1. Sınıf Öğrenci Sayıları

Bölge	1. Sınıfa Kayıtlı Net Öğrenci Sayısı			7 Yaş Nüfusu			Öğrenci/Nüfus Oranı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tigray	78,042	71,827	149,869	63,300	61,641	124,941	123.29	116.53	119.95
Afar	11,566	9,937	21,503	22,334	21,109	43,443	51.79	47.07	49.50
Amhara	301,144	270,361	571,505	272,763	264,112	536,875	110.41	102.37	106.45
Oromiya	630,678	563,744	1,194,422	485,917	477,473	963,390	129.79	118.07	123.98
Somali	18,458	13,849	32,307	80,146	78,638	158,784	23.03	17.61	20.35
Benishangul Gumuz	14,346	12,606	26,952	13,899	13,451	27,350	103.22	93.72	98.54
SNNP	401,953	362,703	764,656	250,929	246,808	497,738	160.19	146.96	153.63
Gambella	5,494	4,785	10,279	4,960	4,832	9,792	110.76	99.03	104.98
Harari	3,132	2,727	5,859	2,676	2,564	5,240	117.04	106.36	111.81
Addis Ababa	15,788	16,234	32,022	26,780	27,099	53,879	58.95	59.91	59.43
Dire Dawa	4,058	3,716	7,774	5,811	5,549	11,360	69.83	66.97	68.43
Toplam	1,484,659	1,332,489	2,817,148	1,229,515	1,203,276	2,432,791	120.75	110.74	115.80

Bölge bazlı ilköğretime başlama oranları incelendiğinde, 1. sınıfa kayıtlı öğrenci sayısı ülkedeki 7 yaş nüfusundan fazladır. Elde edilen verilerin net kayıt sayısı olduğu göz önüne alındığında; 2015/2016 yılında öğrenci sayısının nüfusa oranı %115,8'dir. Teknik olarak imkânsız olan bu sonucun ortaya çıkmasının sebebi ise nüfus sayımlarının doğru şekilde yapılamaması ve birçok çocuğun kendi yaşından farklı kayıtlı olmasıdır. Bölge bazlı inceleme yapıldığında, Tigray, Oromiya ve SNNP bölgelerinde öğrenci sayısının nüfusa oranı ülke ortalamasının üstünde yer almaktadır. SNNP bölgesinde bu oran en yüksekken Somali bölgesinde bu oran en düşüktür. SNNP bölgesinin gelişmemiş bir bölge olduğu ve insanların daha ilkel şartlarda hayat sürdükleri göz önüne alınırsa bu oranın yüksek çıkmasının sebebinin doğru nüfus sayımı yapılamaması olduğu söylenebilir.

Tablo 1.6: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim Öğrenci Sayıları⁶

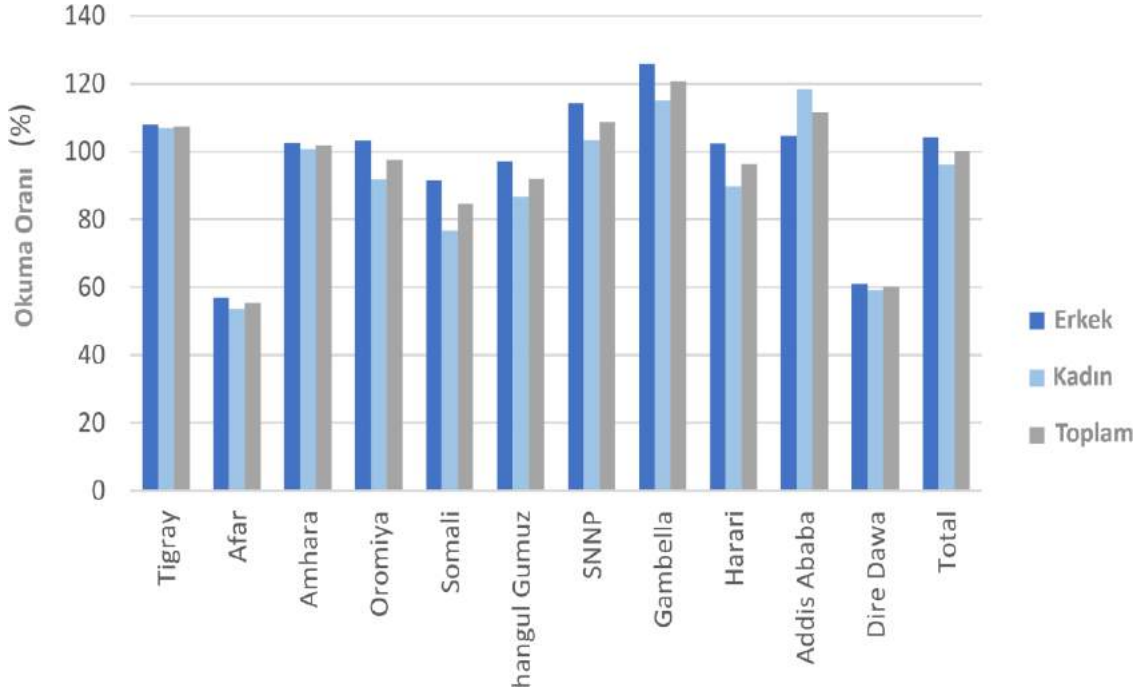
Bölge	Öğrenci Sayısı			7-14 Yaş Nüfusu			Öğrenci/Nüfus Oranı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tigray	546,254	526,646	1,072,900	505,704	492,790	998,494	108.02	106.87	107.45
Afar	89,880	73,824	163,704	157,522	137,492	295,014	57.06	53.69	55.49
Amhara	2,015,570	1,947,293	3,962,863	1,964,019	1,931,757	3,895,776	102.62	100.80	101.72
Oromiya	3,884,877	3,408,488	7,293,365	3,765,079	3,709,130	7,474,208	103.18	91.89	97.58
Somali	451,392	333,478	784,870	492,482	434,785	927,267	91.66	76.70	84.64
Benishangul Gumuz	103,561	88,948	192,509	106,548	102,576	209,124	97.20	86.71	92.05
SNNP	2,303,077	2,060,315	4,363,392	2,014,753	1,994,844	4,009,597	114.31	103.28	108.82
Gambella	49,959	41,791	91,750	39,718	36,338	76,056	125.79	115.01	120.64
Harari	21,457	18,078	39,535	20,952	20,131	41,083	102.41	89.80	96.23
Addis Ababa	183,414	213,030	396,444	175,365	179,977	355,342	104.59	118.37	111.57
Dire Dawa	32,359	28,995	61,354	53,043	48,940	101,982	61.01	59.25	60.16
Toplam	9,689,358	8,740,312	18,429,670	9,295,184	9,088,760	18,383,944	104.24	96.17	100.25

⁶ Education Statistics Annual Abstract, 2008 E.C. (2015/16)

Bölge bazlı öğrenci sayıları incelendiğinde, Addis Ababa bölgesi nüfusa oranla öğrenci sayısının en yüksek olduğu bölgedir. Bölgede 7-14 yaş arası nüfusun %111,57'si ilköğretim eğitimi almaktadır. Afar bölgesi ise bu oranın en düşük olduğu bölgedir. Bölgede 7-14 yaş arası nüfusun %55,49'u ilköğretim eğitimi almaktadır. Harar Bölgesinde ise bu oran %96,23'tür. Ülke genelinde ise bu oran %100,25'dir.

Tablo 1.7: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı İlköğretim Okuma Oranı

Tigray, Amhara, SNNP, Gambella ve Addis Ababa bölgeleri ülke ortalamasının üzerinde yer alırken; Afar, Oromiya, Somali, Benishalgul Gumuz ve Dire Dawa bölgeleri ülke ortalamasının altında yer almaktadır.

3.3. Ortaöğretim

Ortaöğretime (secondary) kayıtlı öğrenci sayıları incelendiğinde, bu kademedeki yoğunluğun 9-10 sınıfları (junior secondary) arasında olduğu görülmektedir. 2011-2012 eğitim yılı baz alındığında, 5-8 sınıflarında okuyan 5,564,729 öğrencinin 2,921,163'ü 9-12 sınıflarına devam etmektedir.

Bu durum 2011-2012 yıllarında 5-8 sınıflarını okuyan öğrencilerin %52,49'unun ortaöğretime devam ettiğini göstermektedir. Öğrencilerin % 47,51'inin de 5-8 sınıflarından sonra eğitime devam etmediği görülmektedir. Ortaöğretim 11-12 sınıflarına (senior secondary) kayıtlı öğrenci sayıları incelendiğinde, 9-10 sınıflarında okuyan öğrenci sayısına nazaran ciddi bir şekilde azalma olduğu görülmektedir. 2013-2014 eğitim yılı verileri baz alındığında, 9-10 sınıflarında okuyan 1,609,315 öğrencinin 512,385'i 10-12 sınıflarına devam etmektedir. Bu durum 2013-2014 eğitim yılında 9-10 sınıflarını okuyan öğrencilerin %33,70'inin 10-12 sınıflarına devam ettiğini göstermektedir. Öğrencilerin %66,30'nun da 9-10 sınıflarından sonra eğitime devam etmediği görülmektedir.

Tablo 1.8: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Ortaöğretim Öğrenci Sayıları⁷

Bölge	Öğrenci Sayısı			15-18 Yaş Nüfusu			Öğrenci/Nüfus Oranı		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Tigray	93,017	97,034	190,051	236,630	232,060	468,690	39.31	41.81	40.55
Afar	5,762	3,216	8,978	86,495	66,797	153,293	6.66	4.81	5.86
Amhara	221,694	256,754	478,448	911,356	889,615	1,800,970	24.33	28.86	26.57
Oromiya	338,754	295,901	634,655	1,650,451	1,624,492	3,274,943	20.52	18.21	19.38
Somali	19,727	10,518	30,245	259,356	198,815	458,171	7.61	5.29	6.60
Benishangul Gumuz	10,892	10,679	21,571	47,880	46,897	94,777	22.75	22.77	22.76
SNNP	252,220	214,458	466,678	897,146	889,718	1,786,864	28.11	24.10	26.12
Gambella	9,026	5,887	14,913	19,401	17,568	36,969	46.52	33.51	40.34
Harari	3,007	2,932	5,939	9,924	9,999	19,923	30.30	29.32	29.81
Addis Ababa	53,239	67,173	120,412	87,153	101,805	188,958	61.09	65.98	63.72
Dire Dawa	5,192	5,103	10,295	27,322	25,496	52,818	19.00	20.01	19.49
Toplam	1,012,530	969,655	1,982,185	4,233,113	4,103,262	8,336,375	23.92	23.63	23.78

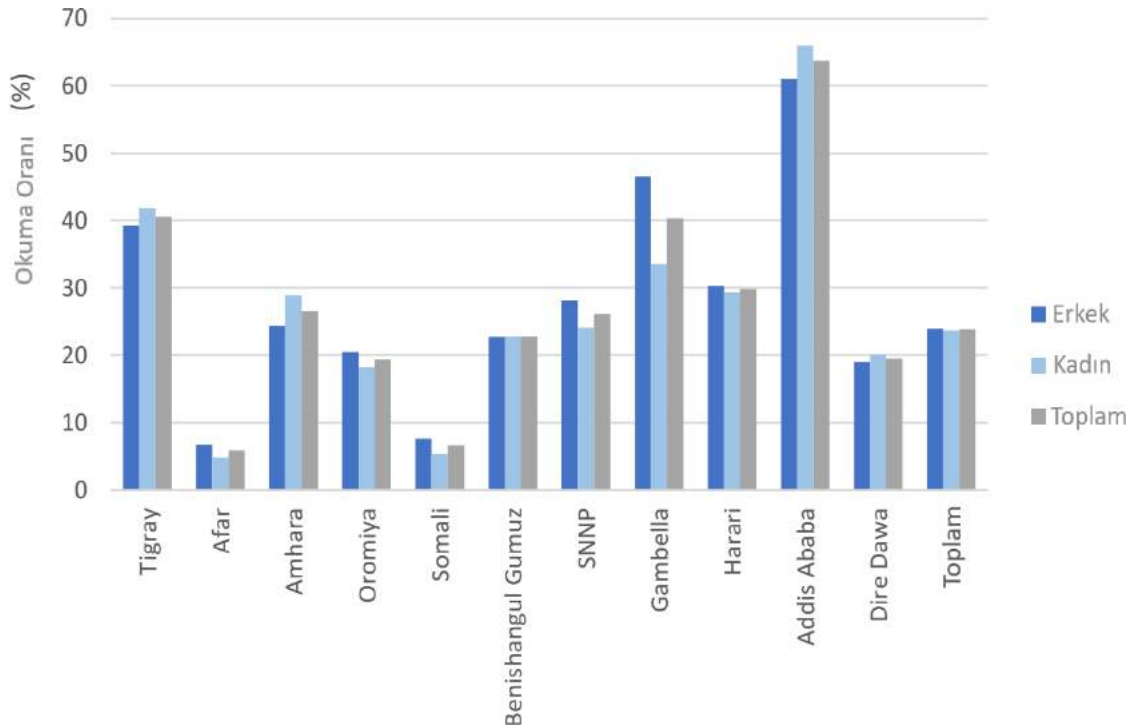
Bölge bazlı kayıt oranları incelendiğinde ilkokula kayıt yaptıran öğrenci sayısı toplam 19,977,441 iken ortaöğretime kayıt yaptıran öğrenci sayısı 2,421,163'tür. Yani 17,556,278 öğrenci ilköğretim sonrası ortaokula devam etmemiştir. İlköğretime kayıt yaptıran öğrencilerin yaklaşık %12,11'i ortaöğretime devam etmektedir. Bu durum yasal olarak ortaöğretimin zorunlu olmasına rağmen pratikte çeşitli nedenlerle öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ilköğretim seviyesinde eğitimlerine son verdiklerini göstermektedir. Ortaöğretime kayıtlı öğrencilerin ise %79'u 9. ve 10. sınıflara kayıtlıdır.

⁷ Education Statistics Annual Abstract, 2008 E.C. (2015/16)

Ortaöğretim çağındaki öğrenci nüfusu ile ortaöğretim öğrencilerinin sayıları kıyaslandığında 15-18 yaş aralığındaki nüfusun yaklaşık olarak %29,04'ünün okuduğu görülmektedir. Addis Ababa %82,77 ile 15-18 yaş aralığının okuma oranının en yüksek olduğu bölge iken, Afar Eyaleti %8,62 ile bu oranın en düşük olduğu bölgedir. Harar Eyaleti'nde ise bu oran %36.30'dur.

Tablo 1.9: 2018-2019 Eğitim Yılı Bölge Bazlı Ortaöğretim Okuma Oranı

Tigray, Amhara, SNNP, Gambella, Harar ve Addis Ababa bölgeleri ülke ortalamasının üzerinde yer alırken; Afar, Oromiya, Somali, Benishalgul Gumuz ve Dire Dawa bölgeleri ülke ortalamasının altında yer almaktadır.

3.4. Kademeler Arası Geçiş

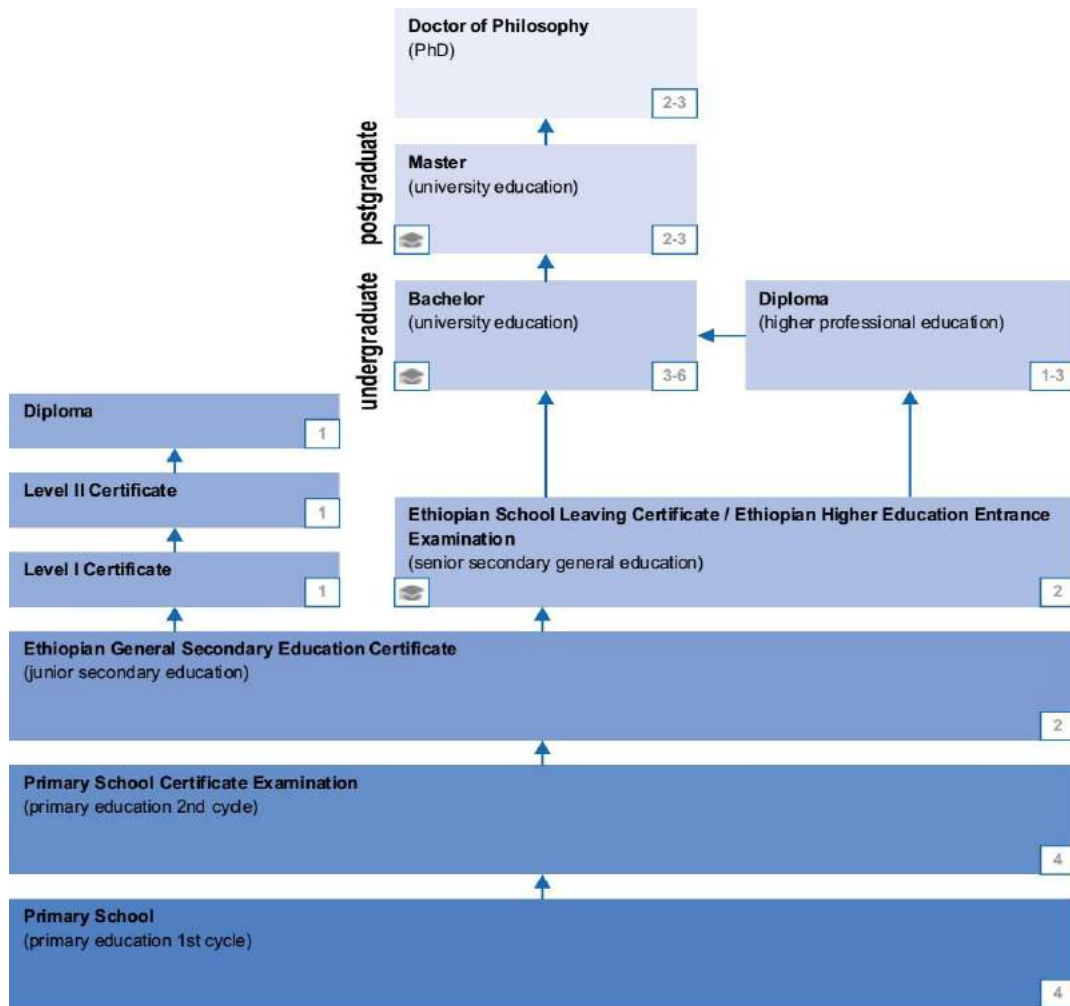
Etiyopya eğitim sistemi 4+4+2+2 şeklinde örgütlenmiştir. Anaokulu zorunlu değildir, fakat özel okullar kayıta anaokulu okumuş olmayı şart koşturmaktadır. Bunu da dahil edersek 3+4+4+2+2 şeklinde bir eğitim yapılanması mevcuttur. Ülkede zorunlu olan ilkokulu (4+4) tamamlayan öğrenciler bölgesel bir sınav olan İlkokul Tamamlama Sınavı'na (Primary School Certificate Examination) girer. Ortaöğretime yerleştirme bu sınavın sonucuna göre gerçekleştirilir.

Ülkede ulusal çapta yapılan iki adet sınav bulunmaktadır; Etiyopya Genel Ortaöğretim Sertifika Sınavı (Ethiopian General Secondary Education Certificate Examination (EGSECE)) ve Etiyopya Yükseköğretime Giriş Sertifika Sınavı (Ethiopian Higher Education Entrance Certificate Examination (EHEECE)). (Ep-Nuffic, 2015)

EGSECE 10. Sınıfın sonunda yapılmaktadır, bu sınavın sonucuna göre öğrenciler ortaöğretimin ikinci kademesine veya Mesleki ve Teknik Eğitim-Öğretim¹⁰ (Technical and Vocational Education and Training) devam ederler. EHEECE 12. sınıfın sonunda ülkemizdeki YGS ve LYS sınavları benzeri bir sınavdır. Bu sınavın sonucuna göre öğrenciler Yükseköğretim Kurumlarına yerleşirler. Bu sınavda geçen yıl soruların çalındığı iddiaları nedeniyle bu yıl sınav süresince 10 gün süreyle ülke genelinde internet erişimi kısıtlanmıştır.

Tablo 2.1: Etiyopya'da Kademeler Arası Geçiş¹¹

¹⁰ Ep-Nuffic, Education System Ethiopia, 2nd Edition, February 2012 Version 2, January 2015

¹¹ Ep-Nuffic, Education System Ethiopia, 2nd Edition, February 2012 Version 2, January 2015

3.5. Okul Türleri

Etiyopya eğitim sistemi içerisinde yer alan okul türleri şunlardır:

- Devlet okulları
- Özel Okullar
- Misyoner Okulları
- Uluslararası Okullar
- Topluluk (community) Okulları

3.6. Eğitim Yönetimi ve Örgütlenmesi

Etiyopya’da eğitim bakanlık şeklinde örgütlenmiştir. Etiyopya hükümet sisteminde bakanın altında devlet bakanları yer almaktadır. Devlet bakanlarının birden fazla olması ve görev alanlarının belirli olması nedeniyle Türk hükümet sistemindeki bakan yardımcılığı ve müsteşar kadrolarından farklıdır. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile karşılaştırıldığında devlet bakanlarının görev ve yetkilerine sahip makamın müsteşar yardımcısı olduğu söylenebilir.

Genel Eğitim Bakanlığı ile Türk Milli Eğitim Bakanlığı hiyerarşisi içindeki Ana Hizmet Birimlerinin görev alanları benzerdir. Teknik ve Mesleki Eğitim ayrı bir devlet bakanlığı olarak örgütlenmiştir. Bakanlık Ofisi ile de Türkiye’deki Yardımcı Birimlerin görev alanları benzerdir. Yükseköğretim de Etiyopya’da devlet bakanlığı olarak örgütlenmiştir.

3.7. Müfredat

Etiyopya güncel müfredatı 1994 Eğitim-Öğretim Politikası baz alınarak hazırlanmıştır. Bu zaman zarfında müfredat sadece bir kez revize edilmiştir. Bu durum istikrarlı bir müfredat sisteminin var olduğunu söylememize olanak tanımaktadır. Mevcut müfredatın kilit kavramları şöyledir;

Doing- Yapmak, öğrencinin aslında bir şeyler yaptığı öğrenme etkinliklerini ifade eder: ör. deneyler yapma, araştırma ve mülakat yapma, tartışma ya da müzakere, rol oynama ve simülasyon etkinlikleri ve vaka analizi.

Observing- Gözlemeleme, öğrencinin bir başkasının yaptığı şeyleri izlediği veya dinlediği zaman gerçekleşir: ör. bir gösteri veya örnek veren öğretmen, tarımla ilgili bir film, bir fabrikaya yapılan bir ziyaret.

Dialogue- Diyalog interaktif bir değişimi ima eder. Bu diğer öğrenciler ile yapılabilecek çalışmalarda önemlidir: ör. öğretmen, küçük tartışma grupları, ziyaret uzmanları ve mektuplar veya e-postalar yoluyla diyalog kurma sağlanabilir. Aynı zamanda öğrenci kendisi de bunu gerçekleştirebilir (yansıtıcı düşünme): ör. kendine neler hissettiğini veya neleri düşünmesini isteyeceğini veya neyi öğrendiğini veya neyi öğrenmesi gerektiğini sormak¹².

Etiyopya müfredatında öğrenciler için konulan hedefler şunlardır;

- Okur-yazar
- Yaratıcı Düşünür
- Problem Çözücü
- Aktif Yenilikçi
- BT Okuryazarı
- Karar Verici
- Demokratik ve Hoşgörülü
- Değişen Dünyaya Uyum Sağlayabilen gençler olmaktır.

Müfredata göre benimsenen prensipler şunlardır;

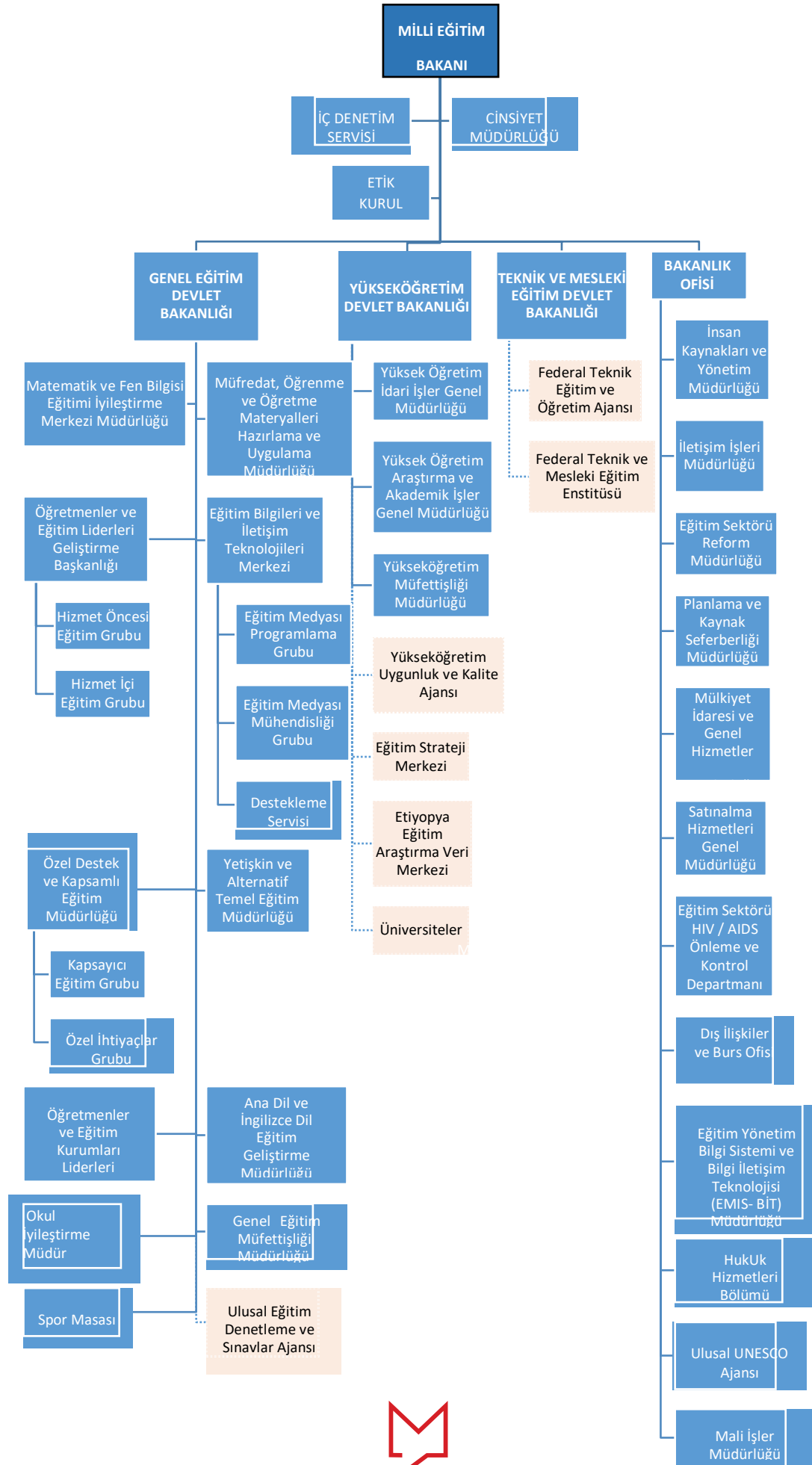
- Kültürel mirasa ve çeşitliliğe saygı,
- Fırsat eşitliğini sağlamak,
- Öğrenme becerileri kazandırmak,
- Teknolojiyi kullanmak,
- Aktif katılımı teşvik etmek,
- Uygunluk (Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education 2016)

Tablo 2.2: Etiyopya Eğitim Bakanlığı Hiyerarşik Yapılanması¹³

¹²Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education, A Master Plan For Special Needs Education/Inclusive Education In Ethiopia 2016-2025, October 2016, Addis Ababa

¹³Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education, A Master Plan For Special Needs Education/Inclusive Education In Ethiopia 2016-2025, October 2016, Addis Ababa

3.7.1 Anaokul Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları

Etiyopya’da anaokulu eğitimi zorunlu olmamakla birlikte özel okulların kayıt için koyduğu şartlardan biridir. Çocuğunun iyi bir eğitim almasını isteyen aileler anaokuluna önem vermektedir. Ülkede anaokulu eğitimindeki yaklaşımlar şu şekildedir;

- Spor, dans, müzik, görsel sanatlar ve rol yapma gibi serbest oyun yoluyla öğrenme.
- Anadili öğretim aracı ve hikâye anlatımı olarak kullanmak.
- Yaratıcı bir yaklaşımla uygulamalı aktiviteleri kullanmak. Açık uçlu projeleri nihai ürün yerine sürece odaklanmayı kolaylaştırarak çocuğun bağımsız deney yapmasına ve keşfetmesine olanak tanımak.
- Çocukların duyuları ile iletişim kurmasını ve öğrenmesini sağlama.
- Öğrenmenin tüm alanlarının birlikte öğrenildiği bütünleşmiş bir müfredatın öğretilmesi¹⁴. (Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education, 2016)

Bununla birlikte, anaokulunda çocukların anadilde, okuma-yazma yetisi kazanmaları hedeflenmektedir. Anaokulu yılda 30 hafta, haftada 5 gün ve haftada 25 saattir. 1 ders saati ise 30 dakikadır.

3.7.2 İlkokul Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları

İlköğretim ve ortaöğretimde kazandırılmak istenilen değerler şunlardır;

- Dil becerileri:
 - Asgari düzeyde ana dilde okuma yazma,
 - Federal ve uluslararası bir dil bilgisi.
- Matematiksel bilgi
- Bilimsel, teknik bilgi ve beceriler
- Kişilerin kendi toplumlarında etkili bir şekilde faaliyet göstermelerine imkân tanıyan, esas olarak bilgi olan benlik bilgisi ve kişisel anlayış
- İnsanlar ve bir toplum hakkında bilgi sahibi olma
- Kişinin fiziksel refahı ile ilgili bilgi ve beceriler kazanma
- Kültürel bilgi kazanma - sanat, müzik, dans vb.
- Sağlık ve çevre eğitimi
- Sivil ve etik değerler

¹⁴Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education,

İlköğretim eğitiminin hedefleri şunlardır;

- Öğrenenlerin fiziksel ve bilişsel gelişimlerine uygun temel eğitim sağlamak;
 - Öğrencilere yakın çevrelerinde üretim ve hizmet verme faaliyetleri hakkında bilgi vermek;
 - Öğrencileri ileri eğitim-öğretime ve iş dünyasına hazırlayan temel bilgi, beceri ve yetenek ve tutumları kazandırarak genel eğitimi sağlamak;
- İlköğretim 1-4 sınıfları arası verilen dersler;

Sanat ve Spor Eğitimi

İngilizce Eğitimi

Anadil Eğitimi

Amharca Eğitimi

Matematik

Çevre Bilimleri

Tablo 3.1: İlköğretim 1-4 sınıfları ders çizelgesi

DERSLER	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
Amharca	-	-	3	3
Sanat ve Spor Eğt.	6	6	4	4
İngilizce	6	6	5	5
Çevre Bilimleri	7	7	7	7
Matematik	6	6	6	6
Anadil	5	5	5	5
Toplam	30	30	30	30

- İlköğretim 5. ve 6. sınıflarda verilen dersler;

Beden Eğitimi

Görsel Sanatlar ve Müzik

Amharca

Anadil

İngilizce

Matematik

Entegre Bilimler

Tablo 3.2: İlköğretim 5-8 sınıfları ders çizelgesi

DERSLER	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Amharca	3	3	2	2
Biyoloji	-	-	2	2
Kimya	-	-	2	2
Yurttaşlık ve Etik Eğt.	3	3	3	3
İngilizce	5	5	5	5
Entegre Bilimler	4	4	-	-
Matematik	5	5	5	5
Anadil	3	3	3	3
Görsel Sanatlar ve Müzik	2	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	2
Fizik	-	-	3	3
Sosyal Çalışmalar	3	3	2	2
Toplam	30	30	30	30

- İlköğretim 7. ve 8. Sınıflarda verilen dersler;

Yurttaşlık ve Etik Eğitim	Ana dil
Görsel Sanatlar ve Müzik	Amharca
Beden Eğitimi İngilizce	Matematik
Sosyal çalışmalar	Biyoloji
Kimya	Fizik

3.7.3 Ortaöğretim Müfredatı Ders İçeriği, Hedefleri ve Kazanımları

Ortaöğretim 9. ve 10. sınıf eğitiminde hedeflenen unsurlar şunlardır;

- Öğrencilerin ihtiyaçlarını, ilgi alanlarını ve potansiyellerini tanımlayarak çalışma alanlarını seçebilmelerini sağlayacak genel eğitim sunmak;
- Öğrencinin daha ileri eğitim ve öğretime devam etmesini sağlamak
- Öğrencileri çalışma hayatına hazırlamak.
- 9. ve 10. sınıfta verilen dersler şunlardır;

Anadil	İngilizce
İkinci dil olarak Amharca	Matematik
Bilgi Teknolojileri	Yurttaşlık ve Etik Eğitimi

Tablo 3.3: Ortaöğretim 9-10 sınıfları ders çizelgesi

(Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education, Curriculum Framework 2009)¹⁵

Alan	Ders	Saat	
		9. Sınıf	10. Sınıf
Diller	Anadil	2*	2*
	Amharca	2	2
	İngilizce	4	4
Matematik		5	5
Bilgi ve İletişim Teknolojileri		2	2
Doğa Bilimleri	Fizik	3	3
	Kimya	3	3
	Biyoloji	3	3
Sosyal Bilimler	Yurttaşlık ve Etik	3	3
	Coğrafya	2	2
	Tarih	2	2
Beden Eğitimi		1	1
Haftalık Ders Toplamı		30 (32)	30 (32)

Ortaöğretim 11. ve 12. Sınıf eğitiminde hedeflenen unsurlar şunlardır;

- Eğitim alanlarını ve konularını belirlemek,
- Yükseköğretime hazırlamak,
- Öğrencileri çalışma hayatına hazırlamak.

¹⁵Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education, Curriculum Framework For Ethiopian Education (Kg – Grade 12), May 2009, Addis Ababa.

Tablo 3.4: Ortaöğretim 11.-12. Sınıflarının dersleri

Alan	Uzmanlaştırılmış Dersler	Ortak Dersler	Seçmeli Dersler
Doğa Bilimleri	Biyoloji Fizik Kimya Teknik Çizim	İngilizce Yurttaşlık Beden Eğitimi	Anadil/Ulusal Dil
Sosyal Bilimler	Coğrafya Tarih Ekonomi Genel İşletme	Matematik Bilgi, İletişim Teknolojileri	veya Amharca

Tablo 3.5: Ortaöğretim 11-12 sınıflarının haftalık ders çizelgesi

Alan	Dersler	Saat	
		11.Sınıf	12. Sınıf
Doğa Bilimleri	Uzmanlaştırılmış Dersler		
	Biyoloji	4	4
	Kimya	4	4
	Fizik	4	4
	Teknik Çizim	2	2
	Ortak Dersler		
	Yurttaşlık ve Etik Eğitimi	3	3
	İngilizce	6	6
	Bilgi-İletişim Teknolojileri	3	3
	Matematik	5	5
	Beden Eğitimi	1	1
	Seçmeli Dersler		3
	Anadil/Ulusal Dil veya Amharca	3	
Haftalık Toplam Ders	35	35	

Sosyal Bilimler	Uzmanlaştırılmış Dersler		
	Coğrafya	4	4
	Tarih	4	4
	Ekonomi	4	4
	Genel İşletme	2	2
	Ortak Dersler		
	Yurttaşlık ve Etik Eğitimi	3	3
	İngilizce	6	6
	Bilgi-İletişim Teknolojileri	3	3
	Matematik	5	5
	Beden Eğitimi	1	1
	Seçmeli Dersler		3
Anadil/Ulusal Dil veya Amharca	3		
Haftalık Toplam Ders	35	35	

3.8. Etiyopya'daki Uluslararası Özel Okullar

Özel okulların başarı oranları devlet okullarına kıyaslandığında yüksektir. Sınıflar daha az kalabalık, öğrenci başına düşen öğretmen sayısı daha fazla, okulların imkânları da daha geniştir. Her ikisi de ulusal müfredatı uygulamakla birlikte, özel okullar okul sonrası etkinliklere önem vermektedir.¹⁶

Ülkede özel okullar özellikle başkent Addis Ababa'da yaygındır. Bu okulların en bilinenleri ve uyguladıkları programlar şöyledir;

- Sanford International School (İngiliz Topluluğu Okulu) -IB,
- Bingham Academy(Association of Christian Schools International) - Cambridge International Curriculum (CIS),
- International Community School (ICS) - MSA,
- One Planet International School- ABD Müfredatı,
- Türkiye Maarif Vakfı Okulları

- Zagol Academy- Etiyopyalı ve Amerikalı bir gruba ait dil becerisi ve teknoloji ağırlıklı bir okul,
- Bright Future School – LCCI EDI (Pearson)
- German Embassy School Addis Ababa- IB
- Ethio-Parents School
- Hellenic Greek Community Association Greek School / English School
- Gibson School (Unesco Institute For Statistics 2018)

3.9. Yükseköğretim

Etiyopya’da lisans eğitimi, sanat bilim ve eğitim alanlarında 4 yıl, eczacılık, mühendislik, mimarlık ve hukuk alanlarında 5 yıl, tıp, veterinerlik gibi alanlarda ise 6 yıl kadardır. Lisansüstü eğitimi 2 yıl alırken doktora programı 3 ila 5 yıllık bir çalışma gerektirir. Etiyopya’da öğretmenlik eğitimi yükseköğretim düzeyinde üç farklı yapıda verilmektedir. 36 öğretmenlik yüksekokulu öğretmenlik diploması vermektedir, 33 üniversite öğretmenlik lisans eğitimi vermektedir, 20 üniversite de lisansüstü eğitim vermektedir öğretmenler için. Anaokulu öğretmenliği eğitimi yalnızca bir üniversite de verilmektedir. Etiyopya Eğitim Bakanlığı verilerine göre Etiyopya’da, kamu üniversitelerinde lisans eğitimine kabul edilen öğrenci sayısı 2000- 2001 eğitim öğretim yılında 34.000 iken, 2007-2008 yılında bu sayı 125.000’e ulaşmıştır. Lisans düzeyi öğrenci nüfusunun yaklaşık %30’unu, lisansüstü öğrenci nüfusunun da %10’unu kız öğrenciler oluşturmaktadır. Yükseköğretim kurumları, Yüksek Öğrenime Uygunluk ve Kalite Ajansı (HERQA) tarafından izlenir. Etiyopya’daki en eski üniversite, başkentte yer alan, 1940 yılında kurulan, Addis Ababa Üniversitesi’dir. Üniversite düzeyinde tercih edilen not sistemi, en iyi not A olmak üzere sırasıyla B+, B, C+, C, D, F şeklindedir¹⁷.(Federal Negarıt Gazeta)

Ülkede ilkokul düzeyinde okullaşma oranı diğer kademelere göre yüksek olmakla birlikte sınıf sonrasında okula devam oranları azalmaktadır. Okula devam oranındaki düşüş her kademedede artmaktadır. Bunun sonucunda üniversiteye gitme oranı da azalmaktadır. Etiyopya’da 63 tane üniversite bulunmaktadır.

¹⁶ Unesco Institute For Statistics (Retrieved March 13, 2018)

¹⁷ Federal Negarıt Gazeta Of The Federal Democratic Republic Of Ethiopia, Addis Ababa.

BÖLÜM IV

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dünyaya bir bütün olarak sahip olma ve insanları tek bir merkezden idare etme fikri yeni bir icat değildir. Antik dönemlerden itibaren özellikle de Hıristiyanlığın resmi devlet dini olmasıyla birlikte güç odaklarının bhusus imparatorlukların böyle bir vizyonları olmuştur. Söz konusu vizyonlarını hayata geçirmek için çeşitli vasıtalarla başvurulmuştur. Bu vasıtaların başında öncelikli olarak işgal politikaları gelmekle birlikte moderniteyle birlikte işgalin mahiyetinde değişikliğe gidilerek “kültürel işgal”, ‘ekonomik işgal’, ‘Siyasi işgal’ diye yeni savaş yöntemleri geliştirilmiştir. *Beyaz Adam*’ın vazifesi diye de nitelendirilen ve esasında ilkel, yabani olarak tanımlanan¹ coğrafyaların medenileştirilmesinin amaçlandığı bu işgal politikaları üçüncü dünya ülkelerinin dogmatik uykularından uyanmasıyla kılıf değiştirerek farklı biçimler şeklinde kendisini göstermeye başladı. İşgal edilmesi hedeflenen ülkelerde batının değerlerini temsil edecek olan yeni bir sınıf yaratılarak, “yapay elit sınıf” üzerinden kültürel işgal politikalarına devam edildi. (Marks’ın Hegel’in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, İstanbul 1997)

Ülkelerin eğitim sistemlerindeki dizayn süreçlerine post-pozitivist bir yaklaşım çerçevesinde uluslararası ilişkilerin güç mücadeleleri bağlamında farklı bir bakış açısıyla baktığımızda hemonya sahibi büyük devletler tahakkümleri altına almak istedikleri ülkelerin eğitim sistemlerini gerek yumuşak güç unsurlarıyla gereksede ekonomik ve diğer yaptırım imkanlarını kullanmak suretiyle az gelişmiş ülkelerin eğitim sistemlerinde manüplasyonlar oluşturmak suretiyle insan kaynağını etkili ve verimli kullanılmasını önlemektedir. Genel olarak sömürgeciliğin yoğun yaşanmış olduğu hala daha sosyokültürel, ekopolitik birçok alanda derin etkisi bulunan Afrika kıtasındaki bir çok ülkede gözlemlenebilmektedir. Bu araştırmadaki verileri Etiyopya örneği üzerinden tüme varımsal olarak eleştirel bir bakışla tartıştığımızda yetersiz olan ülke eğitim sistemlerinin beyin göçünü hızlandırdığı, uluslararası yabancı ülke özel okulların varlığını arttırdığı dolayısıyla bu ülkelerin etki, lobi ve yönlendirme güçlerine süreklilik kazandırmasının yanısıra kalıtsal bir temel oluşturduğu önemli bir gerçekliktir.

¹ Böyle bir tanımlama da yine batılılar tarafından yapılmış ve epistemolojik temelden yoksun tamamen ideolojik nitelik arz etmektedir. *Beyaz Adam*’ın vazifeleri nosyonunun çıkış yeri olarak özellikle Hegel’in *Tarih Felsefesi*’ne ve Marks’ın Hegel’in Felsefesi Üzerine yazdığı yorumlara müracaat edilebilir.

Dünya üzerinde hegemonya kurmak isteyen güç odaklarının bu misyonlarını gerçekleştirebilmek için verdikleri uğraşlar politikadan ekonomiye, teknolojiye güvenlik meselelerine dair geniş yelpazede bir dizi gelişim ve dönüşümlerin yaşanmasına yol açtı. Bütün bu alanlarda yaşanan gelişim ve dönüşümlerin tamamı küreselleşme başlığı altında kavramsallaştırılarak dünyanın küçük bir köy haline getirilmesi planlandı. Çeşitli güç odaklarının dünya üzerinde hegemonya kurma hayallerini kamufle etmeye yarayan kürselleşme nosyonu, uluslararası para akışının elit bir azınlıkça idare edilmesi işini meşrulaştırmakla birlikte, ulus devletinin vatandaşlarının devletlerine olan aidiyet bağlarının giderek kopmasına da vesile oldu. Bu sürece eşgüdümlü olarak ise para akışı ve kredi dolaşımını üzerinde kontrol merkezinde eksen kayması yaşandı. Böyle bir eksen kayması kürselleşmenin ekonomik sonuçlarının çok daha somut bir şekilde görünmesini sağladı.

Klasik elitizm kavramının önde gelen isimlerinden Vilfredo Pareto'nun seçkinlerin yükselişi ve düşüşü eserlerinde yukarıda belirttiğimiz sömürgecilik arka planı ve bilinç altına uygun olarak haklı bir gerekçeyle ekopotik bakımdan eğitim sistemlerinin kontrol altında tutulmasının son derece önemli bir toplumsal yönetim aracı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda Afrika'daki az gelişmiş veya diğer kıtalardaki gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemlerinde benzeri durumları olması çok muhtemeldir. Etiyopya örneğinde son 30 yıllındaki ekopolitik yaşanan sorunlarını ve çözüm yollarını derinlemesine incelediğimizde Afrika'da önemli bir jeostratejik konuma sahip olmasıyla bir çok hegomonik devletin güç ve menfaat mücadelesi verdiği bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim sistemindeki problemler ve bu alandaki kültürel dışa bağımlıklar sorunların çözümünü, ülkenin refahın artmasının önünde en önemli engellerin başında gelmektedir.

EPRDF hükümeti 1991 yılında iktidara geldikten sonra, dış politikayı hızlı ekonomik büyüme ve demokratik sistemin inşası temelinde kurarak ulusal bütünlüğü sağlamayı amaçladığını iddia etmişti. İlk etapta, Batılı ülkelerin demokratikleşmeye verdiği destek ile ülke ekonomisini ve kendi gücünü pekiştirmiştir. İç sorunları güçle bastırarak ülkenin bütünlüğünü ve güvenliğini korunması kısa süre için çözüm olabilir ancak sürdürülebilirliği yoktur. Üstelik, 11 Eylül saldırılarını küresel terörizme karşı savaş ilanını takiben küresel güvenlik sistemindeki değişim sayesinde Etiyopya hükümeti, ABD'den hem siyasi hem de maddi destek sağlamıştır. Bu da Etiyopya hükümetinin ülkedeki muhalif grupları susturmasına yardımcı oldu. Bununla birlikte, Afrika Boynuzu'ndaki Etiyopya-ABD güvenlik ortaklığı, komşu ülkelerin iç meselelerine müdahil olmasına yol açarak, Etiyopya'nın Somali ve diğer komşu ülkeler ile olan ilişkilerini güvenliğe indirgemmiştir.

Bu tutum, Etiyopya'nın Somali toplumunda ve genel olarak Müslüman toplumunun aklındaki “Kara Sömürgeci” imajını yeniden uyandırmaktadır. Etiyopya ile komşuları arasında hüküm süren düşmanlık yalnızca Afrika Boynuzu güvenliğini değil Afrika kıtasını ve Ortadoğu'yu da etikileyecektir. Etiyopya ile komşularının ilişkilerini olumlu yönde geliştirmesi için ortak etnik, din ve dil dahil olmak üzere bütünleştirici bir yapı ve ortak doğal kaynakların (sınır ve su) ortak çıkarlar için paylaşabilecek bir yönetim gerekmektedir. (Absino 2019)

Etiyopya ihtişamlı geçmişi ve kültürler zenginliği ile kendi medeniyetini devam ettirme iddiasındadır. Halen kendi alfabetini, kendi takvimini ve kendi saat dilimini kullanmaya devam etmektedir. Etiyopya'nın değerlerine önem vermek ve onları göz önüne alarak hareket etmek elzemdir. Dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da ülkede mevcut laik yapıdır. İslamiyet ve Hristiyanlığın yoğun bir dindarlık şeklinde yaşandığı ülkede farklı din mensuplarının ait olduğu ortak kültüre çok dikkat edilmelidir. Müslüman ve Hristiyanların oran olarak birbirine çok yakın olması, aynı yaşam alanlarını paylaşmaları, mekânsal bir ayırım olmadan yaşamaları sebebiyle aslında kırılğan bir toplum yapısına sahiptir. Bu nedenle Etiyopya devlet politikası dinsel ve kültürel çeşitliliği koruma ve sürdürme politikasını gütmektedir.

Etiyopya sanayileşmenin son yıllarda ivme kazandığı bir ülkedir. Türk yatırımcılar da son dönemlerde ülkeye büyük yatırımlar yapmışlardır. Bu nedenle nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç çok fazladır. Ülkedeki eğitim sistemi de bu ihtiyaç göz önüne alınarak yapılandırılmıştır. Lisenin ilk kademesini (9-10) bitiren öğrenciler Mesleki ve Teknik Eğitime devam edebilmekte ve üç yıl süren eğitim sonrası mezun olmaktadır.

Etiyopya hızla nüfusu artan ve genç nüfusun kalabalık olduğu bir ülkedir. Bu nedenle eğitim ülke için kilit bir konudur. 2008 yılında yapılan reform ile eğitimin üzerine devlet düzeyinde ciddi bir eğilme olsa da okula devam etme oranının düşüklüğü, sınıf tekrarlarının yüksek olması, üniversite okuma oranının düşük olması gibi durumlar yapılan çalışmaların halen yeteri düzeyde olmadığını göstermektedir. Eğitimin eşitliğinin önündeki engelleri kaldırmak için, ekonomik koşulların iyileştirilmesi gerekmektedir. Eğitim, dünyanın en geniş kitlelere ulaşan, en fazla tesir edici ve en küresel sistematige sahip gücüdür. Bu güç dünyanın görünmeyen arka planını şekillendiren, yeni fikirleri, yeni trendleri, yeni alışkanlıkları ve Dünyanın geleceğini belirleyen bir güçtür.

Dünya ekonomiden, tüketim alışkanlıklarına, terörden teknolojiye, lezzetten giyime, kavramlardan düşünce formlarına kadar her alanı eğitimin sunduğu imkânlar ile dönüştürme, değiştirme fırsatı buluyor. Birçok dünya ülkesi kısa sürelerde değişen yönetimler, geleneği olmayan sistemler ile yönetilmektedir. Bu durum maruz kaldığı küresel zihni, eğitim emperyalizmini anlamasına da engel oluyor. Eğitim uzun bir süreci kapsaması ve direkt maruz kalınmadığı için fark edilmesi güç bir küreselliğe sahiptir. Eğitimi küresel ölçekte gerçekleştiren güçler ve markalar milletlerin kimliğine ve geleneklerine karşı yeni post-modern kimlikler ve düşünce formları sunmaktadır. Bu post-modern küresel insan uluslararası programlar, sertifika programları, değerler eğitimi gibi formlarla kendini göstermektedir.

Türkiye'nin tarihsel, ilmi, kültürel ve felsefi birikimi insanlığın evrensel kıymetlerini kapsayan milletleri kendi öz kimlikleriyle koruyup ve geliştirecek bir programı üretme imkânı vermektedir. Yeni bir eğitim anlayışı, güçlü bir eğitim markası ve Yeni Türkiye'nin evrensel mesajını taşıyıcı bir modeli inşa edebilir. İnsanın insanla, insanın Yaratıcısıyla, insanın eşyayla ve insanın tabiatla irtibatının sahil varlık, doğru bilgi ve geçerli bir metodolojiyle sağlandığı bir eğitim programı tüm insanlığın ve Türkiye eğitim sisteminde faydasına sunulabilir. Aksi halde ise karşı karşıya kaldığımız IB, IGCSE, ABİTUR, MATURA, PEARSON vb. evrensel bir form şeklinde sunulan programlar geleceğimizi post-modern yeni küresel sömürge sistemine uygun hale dönüştüren bir dip dalga olarak olumsuz yönde şekillendirebilir (Duran 2020).

KAYNAKÇA

- Ep-Nuffic**, Education System Ethiopia, 2nd Edition, February 2012 Version 2, January 2015
Ethiopian Investment Agency Publication
- Duran, C.** İbni Haldun Üni. Müfredat Araştırmaları Merkezi, Uluslararası Diploma Programların Ontolojisi Kitabı, 44-45 İstanbul Haziran 2020.
- Federal Democratic Republic Of Ethiopia Emis And Ict Directorate**, Ministry Of Education
Education Statistics Annual Abstract, 2008 E.C. (2015/16).
- Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education**, A Master Plan For Special Needs Education/Inclusive Education İn Ethiopia 2016-2025, October 2016, Addis Ababa.
- Federal Democratic Republic Of Ethiopian Ministry Of Education**, Curriculum Framework For Ethiopian Education (Kg – Grade 12), May 2009, Addis Ababa.
- Federal Negarit Gazeta** Of The Federal Democratic Republic Of Ethiopia, 6th Year, Addis Ababa.
- Hegel**, Tarih Felsefesi I, ter: Yusuf Kaplan, Külliyyat Yay., İstanbul 2016.
- Hegel**, Tarih Felsefesi II, ter: Doğan Barış Kılınç, Nota Bene Yay., İstanbul 2019.
- Max Beer**, Hegel'in Felsefesi ve Marx'ın Tarih Anlayışı, Köprü Kitapları Yay., İstanbul 2017.
- Marx, Hegel'in** Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, Sol Yay., İstanbul 1997.
- Unesco Institute For Statistics** (Retrieved March 13, 2018)
- Pareto, V.** Seçkinlerin Yükselişi ve Düşüşü Kavramsal Bir Sosyoloji Uygulaması, çev. Merve Z. Doğan. Ankara: Doğu Batı Yayınları. 2010
- Tahir Absino** Etiyopya Dış Politikası ve Afrika Boynuzu'na Etkisi (Ankara.2019)
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı**, Türkiye ve Etiyopya İkili Siyasi İlişkiler
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı**, Etiyopya'nın Ekonomik Durumu

EKLER

AFRİKA'NIN EN HIZLI BÜYÜYEN EKONOMİSİ ETİYOPYA

- Nijerya'dan sonra Afrika'nın en kalabalık ikinci ülkesi olan Etiyopya, gelişmekte olan sanayisi ve büyüyen ekonomisiyle Afrika Boynuzu'nun dikkati çeken ülkelerinden biri

Yüz ölçümü

1,1 milyon km²

Ülkede 80'den fazla dil konuşuluyor

Resmî dil: **Amharca**

(Oromo, Afarca, Somalice ve Tigrinya gibi yerel diller de kullanılıyor)

GÜNEY
SUDANNüfusu yaklaşık
100 MİLYON

— SİYASİ YAPI —

- Ülke 9 farklı eyaletten ve kendi yönetimine sahip 2 şehir (Addis Ababa, Dire Dawa) idaresinden oluşuyor
- Etiyopya, kıtada Liberya ile birlikte sömürge olmayan iki ülkeden biri
- **1936** **1941** 1936-1941 arasında yalnızca 5 yıl İtalyan işgali altında kaldı
- **1930** **1974** 1930-1974 Yüzyıllarca krallıkların hüküm sürdüğü Etiyopya'da İmparator Haile Selassie, son hükümdar olarak görev yaptı
- **1974** 1974 Komünist Derg rejimi, Selassie'yi devirerek ülkede hakimiyet kurdu
- **1991** 1991 Derg rejimi devrildi ve ülkede geçiş hükümeti kuruldu
- **1994** 1994 Etiyopya, federal demokratik bir cumhuriyet halini aldı
- Etiyopya Halkları Devrimci Demokratik Cephesini (EPRDF) oluşturan iktidar koalisyonu 1994'ten bu yana yapılan seçimleri kazanarak iktidarda kalmayı başardı

- **%34,4** Oromolar
- **%27** Amharalar
- **%6,2** Somali
- **%6,1** Tigray
- **%4** Sidama
- **%2** Gurage
- **%21,3** Diğer

- **%34** Müslüman
- **%62** Hristiyan
 - **%43,5'** Ortodoks
 - **%18,6'sı** Protestan

— EKONOMİ —

İşsizlik: **%17**Kişi başına milli gelir: **850 dolar**GSYİH **79.7 milyar dolar**Ülkenin Somali eyaletinde 6-8 trilyon kübik feet **doğalgaz rezervi** bulunuyorEtiyopya, Nil üzerine inşa ettiği **Hedasi Barajı** sebebiyle Mısır'la uzun süredir gerginlik yaşıyorÜlkede **sabit kur** sistemi uygulanıyor (1 dolar 27.2 Etiyopya birri)Etiyopya **IMF** tarafından Afrika'nın en hızlı büyüyen ekonomisi olarak gösterildi

MİLİMANALİZ